

Foto: Rein Sikk



Vead koolimaja tulest päästmisel

Sinimäe kooli päästmisel astuti mitu korda pange, muuseas ei jälgitud tule levimise suundagi. lk 2-3

IT-apsakas lahutas perekonna

Seaduslikud abikaasad avastasid, et nad on registris kaheks üksikuks lapsevanemaks muudetud, ja jäid ilma seadusega ette nähtud toetustest. IT-viga, nendib pensioniamet. lk 7

Eesti õnnetu vutistatistika

Kahe aasta eest EM-valiktsükli alustades kogus Eesti koondis neljas esimeses mängus pealelööke-nurgalööke kokku vastavalt 26 ja 27. Vahe on märgatav: tänavu on arvud vaid seitse ja kaheksa. lk 15



Spetsialistid soovivad, meistrid eelistavad.

Sanitaar- ja keskkonnatehnika | Tööriistad ja ehitusseadmed | Elektri- ja nõrkvoolusüsteemid



Kõik Saksa santehnika tootja GROHE segistid vähemalt 20% soodsamalt!

- GROHE SilkMove®**
Väga sujuv liikumine ja lai töönurk tagavad segisti täpsuse ning mugavuse.
- GROHE StarLight®**
Pimestav ja äärmiselt vastupidav sära tänu GROHE kroonitöötlusele.
- GROHE TurboStat®**
Alati õige temperatuur. Reageerib kohe veeurve muutustele.
- GROHE SafeStop**
aitab vältida termostaadi tahtmatut seadistamist üle 38 °C ja enese kõrvetamist.
- GROHE EcoButton**
Veevoolu reguleerimisel seiskub termostaat automaatselt 50% juures.
- GROHE EcoJoy™**
tooted säästavad lihtsal moel vett ja energiat, tagades seejuures korraliku veevoolu.
- GROHE DreamSpray®**
Perfektse disainitud düüsid tagavad vee ideaalse hajutamise igas režiimis.
- GROHE SpeedClean**
düüsid takistavad katlakivi teket.
- GROHE QuickFix™**
Lihtne ise paigaldada – kiirelt ja kindlalt.
- GROHE CoolTouch™**
Puudub oht end kõrvetada kuumal kroonitud pinnal.



Kampaania kestab 15.10-28.10

www.feb.ee / e-post: feb@feb.ee / telefon: 654 8500

TALLINN: Forelli 4 / Peterburi tee 44 / Paldiski mnt 247A (hulgiladu) TARTU: Ringtee 61B NARVA: Puškini 5 RAKVERE: Vase 1 / Narva 23F VILJANDI: Puidu 17 PÄRNU: Lina 22

JUHTKIRI

Taandumine ei tähenda süüd

Kas astuda tagasi siis, kui su tööalase aususe kohale on tekkinud tõsisem kahtlustus? Nii paistab olevat kombeks Euroopa Liidu struktuurides. Või pigem siis, kui kõik kaitsvad argumentid on otsa saanud ja kohtuotsus olemas? Nii käib see Eestis. Muidugi, on võimalik ka idamaine tee – lahkuda võimult siis, kui lahkutakse elust. Viimaste aegade arengud Eesti ja Euroopa poliitikas heidavad valgust sellele, kus me sellisel ida-lääne poliitilise käitumisnormistiku teljel asume.

Euroopa Komisjoni tervishoiu- ja tarbimisvolinik John Dalli astus tagasi juba siis, kui korruptsiooni- ja pettusevastase võitluse agentuur OLAF sõnastas oma kahtluse, et EL-i närimistubakaalane seadusandlus võib olla mõjutatud Malta ettevõtjate poolt, kes kasutasid ära oma juurdepääsu Maltalt pärit Dallile.

Dali lahkus ametist sellele vaatamata, et agentuur OLAF teadis, et mingit raha ülekandmist pole toimunud ja et Dalli otsest osalust seadusandluse mõjutamises pole olnud. Probleem on aga selles, et Dalli oli nende hinnangul mõjutamiskatses teadlik. Jah, volinik ei tunnistanud end süüdi, kuid lahkus ometi ametist. Selline kontseptsioon paistab Eestis täitsa võõras olevat.

Kui ma tagasi astuksin, siis ma tunnistaksin end sisuliselt süüdi, on Eesti poliitikas muutunud valdavaks loogikaks. Kuni mu süü pole tõestatud, olen ma süütu ega saa ka järelikult tagasi astuda, jätkub see mõttekäik. Ja nii astuvadki tagasi vaid need, kelle seis oma partei ridades niigi habras. Selline lähenemine võrdsustab vildakal moel juriidilise vastutuse ja poliitilise vastutuse ega arvesta grammigi mainepoolega – inimene võib ju hiljem,

Tagasiastumisest
Voliniku süü polnud
kuidagi tõestatud,
kuid ometi astus
ta tagasi.

kui kahtlused kõrvaldatud poliitikas jätkata, olgu siis selles positsioonil või mujal. Kuid valitsemine saab vahepeal edasi minna puhtana ja kahtlustest vabana.

Loomulikult, poliitikas loobitakse ka valesüüdistusi, lootes vastaseid segada. Iga umbusaldusavaldus pole veel taandumispõhjus. Kuid uurimisorganite töö korral tuleks ikkagi taanduda, sest avaliku võimu teostajale kehtivad kõrgemad nõudmised.

Eestis liiva jooksnud Reformierakonna varjatud rahastamise juhtumist on aga avalikkuse ees selgunud pool tosinat inimest, kes on ise tunnistanud, et osalesid varjatud päritolu raha annetamises, kuid sellest ikka ei piisa, et edasi liikuda. Nii tekibki tunne, et uurida ei saa seepärast, et üks uuritavatest oli justiitsminister ja talle kaudselt alluv prokuratuur ei saagi seda segamatult teha. Miks Eesti poliitikud käivad nii sageli välisvisiitidel, kui neile sealt midagi külge ei jää? Taandumiseks, õpetab meile Euroopa, ei pea tingimata süüdi olema. **•**

REPLIIK

Palun jääge seisma!

Pole teada, kas Tallinna liiklus on pälvinud mõne antropoloogi huvi, aga võiks. Hommikuti vöötrada ületades märkan üht ja sama: jalakäija lastakse küll üle tee, ent auto mitte ei peatu päriselt, vaid nihkub aeglaselt, kuid vääramatult jalakäija suunas. Kiirusega nii 10 sentimeetrit sekundis. Justkui oleks aeglaselt enda poole nihkuvat auto nägemine hind, mida ma tee ületamise eest maksuma pean.

Kahtlustan, et autojuhid ei tee seda inertsist, vaid nõukaegsest masinate üleolekutundest inimeste ees või soovist hirmutada: tee juba kiiremini! Ajavõitu see 10 sentimeetrit sekundis ei neile anna. Küll aga mõjub see hirmutavalt ning jätab autojuhist, vabandust, mölaka mulje. **• Külli-Riin Tigasson**

Lk 4: Villu Zirnask kirjutab valetamise piiridest.

Lk 5: Anu Realo arutleb vananemise üle.

IRL-I PEASEKRETÄRIKS SAAB TIIT RIISALO

IRL-i eestseisus toetas ettepanekut nimetada IRL-i peasekretäriks Tiit Riisalo, kes on 2006. aastast tegutsenud IRL-i kampania- ja tegevjuhina. Tema nimetamise peab heaks kiitma

IRL-i volikogu, mis toimub 27. oktoobril Türil. Praegune peasekretär Priit Sibul soovib edaspidi senisest rohkem keskenduda erakonna toetuspinna kasvatamisele Kagu-Eestis. **EPL**



KARISTUS KARMIMAKS

Siseminister Ken-Marti Vaher tahab tõsta politseiametnike ründamise eest ette nähtud karistuse ülemmäära viielt aastalt kõrgemale ja muuta tegu esimese astme kuriteoks. **Delfi**

Sinimäe koolimaja võisid hävitada päästetöödel tehtud vead

Tulekahju levikut ei suudetud piisavalt hästi peatada, kuna levimise suund jäeti järelevalveta.

Päästjad olid kindlad, et olid suutnud peatada tule leviku spordisaali ossa, mis hiljem süttis.

Arvati, et spordisaali vahelagi on betoonist ja päästetud asjad viidi sinna. Vara hävis, kui katus sisse langes.

Reportaaž

Rein Sikk, Sinimäe, Vaivara, Ida-Virumaa



Kolm nädalat Sinimäe põhikooli lahtisest katusest sisse sadanud vihm on tule hävitus-tööle krooniks. Raksak, käib mürin läbi Sinimäe põhikooli hoone. Niiskusest läbiimbutatud laetükki langeb alla täpselt siis, kui direktor koos ajakirjanikuga kahjutulejärgset troositust vaatab.

Veel kaksikümmend viis päeva pärast Sinimäe koolipalangi haigutab katmata katus taeva poole, lastes tulesse räsitud hoonesse sisse vihmasajud, mida viimasel ajal pole vähe olnud. Hoone ees laiutab katuselt maha kisutud plekilasu, mis jäi maha kustutustööde lõppedes. Maja tagaküljel lipendab katuselt alla teine plekiriiba puudutades peaaegu maad.

Arvutiklass tulekoldesse

Maja sees, teisel korrusel, kus kunagi oli võimla, laiutab vastikut tulekahjulehka levitav sõestunud ja märg hunnik laetalasid, ventilatsioonitorusid. Kusagil prahi sees on ka mälestus tuttuuest kümne arvutiga arvutiklassist.

„Tulekahju juba kustutati ning päästetööde juht soovitas arvutid evakueerida just siia võimlasse,” ütleb kooli direktor Evald Teetlok risuhunnikule osutades. Direktor on ligi kuu aega pärast palangi ikka veel kui masenduse elav kehatust.

Palangu avastas kooli valvur 20. septembri õhtul pärast üheksat ja teatas päästeametisse. Koos tuletorjearutode saabumisega saabus ka külarahvas.

Täna tõdetakse pahameeles: „Meie silme all lasksid tuletorjujad majal maha põleda.”

Kuigi vald ja kool kinnitavad, et koolimajas olid kõik nõutud kontrollimised tehtud ning tulekaitse toomis täielikult, on tuletorjajate arusaamveidi teine.

Ida päästkeskuse valmisolekubüroo juhataja Jaak Janno rääkis, et kui Sillamäe päästjad esimesena kaheksa minutit pärast väljakutset kohale jõudsid, ei pääsenud nad põleva hoone tiiva pööningule, sinna viiv luuk oli lukus. Luku eemaldamise järel selgus, et pööninguluuk ei avanenud ka pika ponnistamise peale. Kas see oli kinni kiilunud või oli sel-

da? Janno sõnul on tulekustutamise loogika seestpoolt väljapoole. Lisaks saabusid redelautod Narvast ja Rakverest kohale hiljem kui tavapäästeautod, mis aga olevatki määrustekohane. Alles redelautode saabumise järel sai alata katuse lammutamine.

Tulekahju kustutamine käis külarahva silme all umbes kella kaheni öösel. Koolidirektor meenutab, et viimaks paistis: torjujad on töödega ühele poole saamas, tulekolle näis viimaks likvideerituna. Rahvas hakkas end koduteele seadma.

Päästjad tunnistavad vigu

„Siis aga lahvatasid hoopis teisest kohast, peahoone katusest leegid välja,” sõnab direktor ja peab pika pausi.

Järgnes katuse sisselangemine, võimla ja sinna evakueeritud arvutiklassi ning muu vara häving. Veel järgmisel keskpäeval leidsid tuletorjujad selleks ajaks lahti kistud katuse

Koolidirektor on ligi kuu aega pärast palangi kui masenduse elav kehatust.

Veel järgmisel keskpäeval leidsid tuletorjujad lahti kistud katuse alt tulekoldeid.

le peale midagi kukkunud, ei oska Janno öelda.

Nii jäi tulekolde ligiduse pääsemiseks üle hoone teises otsas asuv pööninguluuk. Seal üles pääsenud tuletorjujad pidid suitsu ja hiigelkuumuse käes pääsema maja teise otsa, tulekolde juurde. Mõnikümmend meetrit minekut. „Plekk-katused lähevad tules väga kuumaks ja levitavad kuumust edasi, mistõttu tulekoldeni jõudmine oli raskendatud,” rääkis Janno.

Miks katust maha kiskuma ei hakatud, et tulekoldeni jõu-

alt tulekoldeid.

Mis ikkagi juhtus ööl, mil arvati, et tulekahju on likvideeritud? „Vastab tõele, et hoone katus lahvatas päästjatelegi üllatuslikult uuesti põlema. Suure tõenäosusega kogunesid süttimiskõlblikud gaasid katuse all ning saavutasid süttimiseks piisava kontsentratsiooni, süttisid uuesti. Katuse all oli piisavalt kõrge temperatuur gaaside uuesti süttimiseks,” selgitas Eesti Päevalehe järelepärimise peale oma e-kirjas Ida päästkeskuse juhi asetäitja Heigo Olu.



Miks aga evakueeriti arvutiklass kohta, kuhu võis tekkida uus tulekolle? Heigo Olu selgitab: „Spordisaal oli piisavalt suur ruum evakueeritud, päästetud varale. Hea sisse- ja väljapääsuga. Otsuse tegemise hetkel oli päästetööjuht kindel, et antud hoone osasse tuli ei levi. Otsuse tegemise hetkel oli ka päästetööjuhil teadmine, et hoone kõik vahelaid on betoonist. Hiljem selgus, et spordisaali lagi oli ainuke puitkandetarinditel lagi koolis.”

Miks puudus päästeametil info hoone ainukese puitlae kohta, mis on palangu ajal eriti hästi tuld võttev, vastusest ei selgu.

Vigade kokkuvõtteks tõi Olu välja järgmise: „Pääsud pööningule olid päästjatele raskendatud, mille tõttu teostati väljastpoolt palju kustutustöid, mis pole kindlasti nii efektiivne kui seest välja kustutamine. Tulekahju levikut ei suudetud piisavalt hästi peatada, kuna jäeti järelevalveta levimise suund. Päästjad olid kindlad, et olid suutnud peatada tulekahju leviku spordisaali ossa, mis hiljem

●●● Ülemaailmne kohvikukett Starbucks on JOKK-skeemidega viimase 14 aasta jooksul Suurbri-tannias tulumaksu maksnud alla ühe protsendi.

SILVERGATE'I TÕENDEID ON TULEVIKUS RASKE SAADA

Tallinna ülikooli õigusteadlane Priit Heinsoo leiab, et Silvergate'i uurimisel ei saa prokuratuuri-le midagi ette heita, kuna sea-duslikult on kogutud maksimaal-ne hulk tõendeid. Aga kui alli-

kad on ammendunud, on tõen-deid edasi raskem koguda, sest kuriteo füüsilised jäljed võivad kaduda, inimeste mälu mööda-niku suhtes ei ole enam nii täp-ne jne. **Delfi**

II SAMBAGA SAAKS PRAEGU VÄIKESE PENSIONILISA

22

eurot saaks pensionilisa Swed-banki II pensionisambaga liitunu täna pensionile minnes, kui ta alustas raha kogumist 2002. aas-tal. Praeguseks on tal kogutud keskmiselt 5213 eurot. **EPL**

NUTITELEFONID

III kvartalis oli kogu maailmas esimest korda ajaloos kasutusel üle miljardi nutitelefone ning see arv kahekordistub 2015. aastal, teatas tööstusuuringute firma Strategy Analytics. **ERR**



üllatuslikult päästjatele süttis ning selle tagajärjel hävis ka päästetud vara. Päästetud vara kogumise koht osutus selle vale-arvestuse tõttu vääraks.”

Aga siiski – kas päästjad piirduvad tänase vigade loet-eluga või järgneb veel põhjali-kum analüüs, et tulevikus sar-naseid juhtumeid ära hoida. „Täna analüüsitakse veel antud sündmust,” teatas Ida pääste-keskuse kommunikatsioon-i-juht Lili Lillepea lakooniliselt.

Kolm nädalat tegevusetust

Päästjate lahkumisega Sinimäe kooli vaevad ei lõppenud, sest palangupaigas keelati midagi puudutada ja muuta.

Viru ringkonnaprokuratuur alustas 24. septembril krimi-naalmenetlust karistusseadus-tiku § 205 tunnustel: asja rik-kumine ja hävitamine ettevaatamatusest. „Esialgu piirati koristus- ja remonditööde tege-mine põlengu sündmuskohal, kuna ekspert peab otsustama tulekahju tekkepõhjuste üle just ja ainult tagajärgede alusel. Seega igasugune tegevus sünd-muskohal võib hävitada uuri-miseks vajalikud jäljed ja või

moonutada neid, mistõttu ei ole võimalik anda objektiivset hinnangut põlengu tekkepõh-justele,” selgitas Viru ringkon-naprokuratuuri pressinõunik Mari Luuk. Piirang sündmus-kohal lõppes Luugi sõnutsi 11. oktoobril. Kuus päeva varem võttis oma piirangu maha ka politsei. Teisipäeval igatahes polnud ei kooli- ega vallama-jas infot kõigi tegevuspiirangu-te lõppemise kohta.

Pressinõunik Luuk selgitas: „Piirang koristus- ja remondi-töödele ei saanud ilmselgelt

tähendada, et vallal oli keela-tud lahtist katust kasvõi aju-tiselt kinni katta.” Ta lisas, et kui vald piiranguid aga selli-sena nägi, oli tegemist halva üksteisemõistmisega.

„Meie koolimaja pöönin-gul põles tuvisitt ja päästjad ei saanud kustutamiseks hak-kama. Mis aga juhtub siis, kui palang haaraks Viru Kee-mia gruppi või Silmetit?” Nii küsitakse täna Sinimäel. Vas-tust teab vaid tuul, mis avatud katusest uusi vihmavalinguid sisse pressib. ●

„Tulekahju juba kustutati ning päästetööde juht soovitas arvutid evakueerida just siia võimlasse,” ütleb kooli direktor Evald Teetlok risuhunnikule osutades. Päästjate teada pidi võimal-l olema betoonlagi. Oli aga tuldvõtvast puidust ja juba päästetud arvutiklass hävis.

Foto: Rein Sikk



Eesti kodanik rööviti Nigeerias

Inimrööv

Laevameeskonnast võtsid röövijad pantvangi ka kuus Venemaa kodanikust meremeest.

Anna-Liisa Villmann
uudised@epl.ee

Piraadid võtsid esmaspäe-val Aafrikas Nigeeria ran-nikul pantvangi kuus Vene ning ühe Eesti kodakondsus-sega meremehe, teadaolevalt ei saanud ükski meremees-test röövi käigus vigastada. 16. oktoobril teavitas Prantsus-maa laevafirma Bourbon välis-ministeeriumi, et ettevõttele kuuluva laeva Bourbon Liberty 249 meeskonna seitse liiget, kel-le hulgas on ka üks Eesti koda-nik, on Nigeeria ranniku lähis-tel piraatide poolt röövitud.

Seitse meeskonnaliiget – kuus venelast ja üks Ees-ti kodanik – rööviti pardale mineku ajal Nigeri deltas. Üle-jäänud üheksa meeskonnalii-get pääsesid.

Laeva ei kaaperdatud

Kurjategijad viisid seitse mere-meest laevalt minema, laeva ennast pantvangistajad ei kaa-perdanud. Laev sõitis Luksem-burgi lipu all.

Välisministeerium tegeleb küsimusega koos teiste vas-tavate ametiasutustega ning on ühenduses Eesti kodaniku lähedastega ja laevafirma esin-dajatega.

Piraaditõrjega tegeleva fir-ma ESC Global Security juhi Jaanus Rahumäe sõnul on röö-vijate eesmärk ilmselgelt raha teenida läbi kindlustuspreemia või läbi lunaraha. Summad, mis täna piraatluse turul küsi-takse ulatuvad kümnete miljo-nite dollariteni.

Juhtum laheneb Rahumäe sõnul ilmselt nii, et piraadid esitavad laevatettvõttele nõu-de mingisuguses summas, mida soovitakse meeskonna vabasta-mise eest. Pärast seda esitatakse nõue kindlustusfirmale. Sõltu-

valt laeva omanikfirma ja kind-lustusfirma lepingust sooritab kindlustusfirma või laevafirma läbirääkimisi kurjategijatega, mille tulemusena summa vähe-neb ja pärast summa äramaks-mist inimesed vabastatakse.

Rahumägi ütles Delfile, et pantvange on võimalik vabas-tada ainult esimese 24 tunni jooksul, kuid üldjuhul on see väga vähe tõenäoline, et kee-gi jõuab nii kiiresti reageeri-da. Seetõttu on tegemist puh-ta kindlustusjuhtumiga.

Asja kiiremat ja positiivse-mat lahendust lubab Rahumäe sõnul loota seegi, et esialgse-tel andmetel on tegemist Luk-semburgi lipu all sõitva aluse-ga. „See tundub olevat tõsine ettevõtte ja olukord on parem, kui laev oleks mõne Aasia riigi lipu all,” lausub ta. ●

KOMMENTAAR

Ohtlik koht

Tarmo Kõuts

endine kaitsejõudude juht

Minul on Guinea lahega isik-likud suhted 1980-ndate lõpust, kui olin kapten ja sõit-sin Euroopa–Aafrika liinil. Tol ajal oli seal piraatlus juba kül-lalt levinud. Kui võrdleme Gui-nea ja Somaalia lahe piraati-de kombeid, siis Guinea lahel pantvange ei võetud ja tihti-peale ka tänapäeval ei võe-ta. Pigem minnakse röövimi-se peale välja ja kui meeskond jääb hätta, siis ta lihtsalt tape-takse. Ilmselge on see, et tasa-pisi kõik ju areneb ja pantvan-gidega äritsemine on suhteli-selt tõhus äri. Juhtumid lahe-nevad kole aeglaselt.

Piraatide eesmärk oleneb sellest, mis on laeva kaup. Üks võimalikke variante on seal lahes olnud tankeri hõivami-ne ja kütuse ümberpumpami-ne alustele. Siis ei nõuta raha, vaid realiseeritakse kaup.

ÕPPETÖÖ

Klassid koolimajja tagasi

Kui Vaivara vallal õnnestub vii-maks hoone ajutise katusega katta, pole välistatud selle ühe tiiva kooliõppeks kasutamine. Nii loodab koolidirektor Evald Teetlok. Loomulikult on vaja majja sisse saada ka senini väl-ja lülitatud küte ning elekter.

Praegu õpib kooli 56 õpila-sest enamik valla nn sotsiaal-

hoones ülikitsastes tingimustes. Mõned klassid tegutsevad ka Sillamäel.

Kooli toetamiseks on Swed-bankis erikonto 221023385374. Vallavanem Heiki Lutsu sõnul on head abistajad sinna annetanud ligi 22 000 eurot.

Sinimäe põhikool sündis 1869. aastal paruni Constantin von Korf-

fi asutatud Vaivara kihelkonna-koolina. 1931. aastal ehitatud koolimaja hävis 1944. aastal, mil Sinimägedel toimusid Ees-ti kõige verisemad Teise maail-masõja lahingud. Tuleroaks saa-nud koolimaja esimene järk sai valmis 1957. aastal, juurdeehitus 1964. Sajandivahetusel toimus põhjalik kapitaalremont.

HISPAANIA VÄLJAKUTSE

Võlakoorma kasvu peatamiseks on Hispaanial vaja veel kulusid kärpida või tõsta makse 6 protsendi ulatuses SKT-st. Iga neljas inimene on riigis töötu, rahvas mässab tänavatel ja Kataloonia

ähvardab kuningriigist eralduda – raske on ette kujutada, kuidas suudetakse rakendada uusi kasinusmeetmeid, samal ajal riiki laiali lagunemast hoides.

BLOOMBERG



ULLIKESE LOOTUS

Ainult tõeliselt eluvõõras ullike võiks loota, et *manager*’ide valitsus (Ahto Lobjakase väga tabav iseloomustus Eestis väljakujunenud poliitilise võimu korraldusele) tahaks eelarve tasakaa-

lu kõrval mõelda ka sellele, kuidas suurendada tervishoiu rahastamist, et inimesed saaksid ravitud ning meedikud ei lahkuks kodumaalt.

HARRI TALIGA, ERR-i UUDISED

KAS SAMAL AJAL saab valetada ja tunda ennast ausana? Saab!

Valetamise kaunis kunst



Villu Zirnask

arvamustoimetaja

Üks Reformierakonna rahastamiskandaali vastaspooltest valetab. Kas see võib olla Kristen Michali ja tema võitluskaaslaste pool, kuigi jaatav vastus tähendaks, et sirge ja uhke näoga luiskab meile praegu peaaegu kogu Reformierakond?

Ameerika psühholoogia-professori Dan Ariely hüpoteesi järgi, mida ta tõestab tänavu avaldatud raamatus „(Aus) tõde ebauususest”, ajendab inimese käitumist aususe-ebauususe mõõtmise kaks vastukäivat motiivi. Ühelt poolt tahame ennast tunda ausate ja lugupidamisväärtete inimestena. Teiselt poolt aga tahame saada võimalikult palju raha ja seda eesmärki aitab tihti saavutada petmine. See on koht, kus astub mängu inimese „hämmastav tunnetuslik paindlikkus” ehk võime lugu-

sid jutustada. „Seni, kuni me petame ainult veidi, on meil võimalik petmisest kasu saada ja tunda ennast samal ajal ikkagi suurepärase inimolendina,” ütleb Ariely.

Jerome K. Jerome’i kuulsa raamatus „Kolm meest paadis, koerast rääkimata” on lugu noorest kalamehest, kes on otsustanud, et ei luiska kunagi rohkem kui 25 protsenti. „„Kui ma püüan 40 kala,” ütles ta, „siis räägin ma inimestele, et püüdsin 50, ja nii edasi. Kuid ma ei valeta kunagi rohkem, sest valetamine on patt.”” Kõigil meil on piir, milleni me saame valetada ilma tundeta, et teeme midagi valesti.

Ebamoraalsuse pomm

Ariely leidis oma eksperimentides mitmeid olukordi või tegureid, mis soodustavad selle piiri nihutamist suurema valetamise poole. Üks neist on n-ö vaheetappide lisamine inimese ja tema patuteo vahele. Näiteks golfimängijate seas läbi viidud uuring näitas, et kõige levinum golfipalli soodsamas- se löögikohta nihutamise viis sellal, kui keegi ei näe, on palli lükkamine golfikepiga, sellele järgneb palli tonksamine jalaga ning kõige harvem on palli käega tõstmine käega. Teisedki eksperimendid näitasid, et petmise ulatus ja levik sõltub selgelt sellest, kui suure psüh-

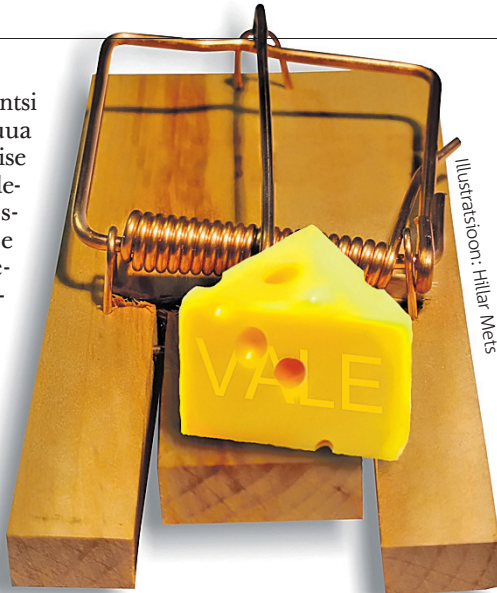
holoogilise distantsi saab inimene luua enda ja ebaseaduslike annetuste pesemise skeemis toimib sarnane efekt – kui parteilane ei tea, kust pärineb tema käte pesemiseks antud raha, siis on tal lihtsam selle pesemist enda jaoks moraalseks

Teatud piirini suudab iga inimene valetada ilma tundeta, et ta teeb midagi valesti.

Kord avalikkuse ees välja käidud vale hakkab kasvama inimese enesetekkujutuse osaks.

mõelda. Kui peaminister ei tea, kuidas asi „köögis” täpselt käib, siis on tal lihtsam rääkida, et kõik käib ausalt.

Kes aga kord on väikestviisi oma eetikastandardite piire katsuma hakanud ja elu veeretab ta ette võimalusi ebauusalt



Illustratsioon: Hillar Mets

LAPSEVANEMATELE lisahäälte andmine

Kuidas hääled iivet suurendavad?



Rait Maruste

riigikogu liige (Reformierakond)

Lastevanematele lisahäälte andmise eest võitlev Margus Tsahkna (IRL) on kahtlemata poliitik. Poliitikule on oluline tema usaldusvärsus. Viimane tähendab poliitiku sõnade ja tegude kokkulangevust ning seisukohtade järjepidevust ning head põhjendatust.

Ettepanek anda ka lastele valimisõigus poliitiku suust, kes masu saabudes „krokodil-likääridega” asus ühe esmase abinõuna lastetoetuste kallale, ei ole just väga veenev järjepidev. Tekitab ju selline suhtumine ja käitumine, kord andmine ja siis jälle äravõtmine, ebasta- biilsuse.

Ajakirjanik Andrei Hvostovi sõnul on ettepaneku väljaüt- leja ka avalikult tunnistanud, et joondub oma tegevuses tahes- tahtmata kõige arvukama vali- jagrupi elik pensionäride mee- le järgi olemisest ja järelikult ka nende häälte võitmisest. Ka see ei ole vähemalt minule väga veenev ja järjepidev, sest ees- märk sel juhul ei ole ju enam mingi idee teostamine, vaid esmalt häälte saamine, ja siis teostamine, kui üldse.

Kui aga idee eesmärk on tõsta avaliku huvi ja poliiti- lomil kirjas. Niisiis, kui mõne rahastamisreegleid rikkunud partei peasekretär räägib pii- savalt kaua, et ta on aus mees (või naine), siis on põhimõt- teliselt täiesti võimalik, et ta hakkab ühel hetkel ise usku- ma, et ta seda on.

Kui Michal tegelikult ei valeta, siis keda ta peaks süü- distama selle ja teiste tema süütust jätkuvalt kahtluse alla seadvate arvamuste eest? Enne- kõike iseennast ja oma parteid, sest arenenud internetipangan- duse ning sama hästi kui reaal- ajas liikuvate siseriiklike pang- maksetega riigis ei ole ausatel poliitikutel vähimatki vajadust massiliselt toimetada suurte sularahasummadega ja seleta- da seda pigem maksupetturite ja narkoärikate suhu sobivate põhjendustega. ●

et riigikogu otsustab seda teed minna, tuleb ületada põhisea- duse muutmise vormilised ja aeganõudvad keerukused, kuid paraku ühe muudatuse- ga asi veel ei piirduks.

Nimelt, on meie valimis- süsteem ühetaoline, nii nagu suures enamikus maailmast. See tähendab valimisprintsii- pi – üks inimene, üks hääl. Kui anda valimisõigus ka lastele, mida siis teostaks nende eest lapsevanem, Hvostovi arvates ema, siis tekiks meil olukord, kus ühetaolisus enam ei keh- ti, sest ühel inimesel oleks 2, 3, 4, 5 jne häält. Seega vajaks muutmist ka valimissüsteemi ühetaolisuse printsiipi ja kõik sellega kaasnev.

Aga kui ei saa lapsi?

Kuidas selline olukord sobi- tuks näiteks olukorraga, kus bioloogilistel põhjustel mõni inimene ei saa järglasi või on tal neid üks või kaks? Kui- võrd oleks ebavõrdne hääleõi- gus kooskõlas võrdse kohtlemi- se printsiibiga põhiseaduses? Ja lõpuks, kui see on nii hea mee- de, siis jääb küsida, miks kee- gi teine laias ilmas selle peale varem pole tulnud?

Kuid esiletoodu ei ole ainu- ke küsitavus. Oletame, et lap- sed on saanud 15, 16 ja 17, see- ga ikka, kus laste õiguste kon- ventsiooni printsiibi kohaselt tuleb ära kuulata ka nende arvamused. Oletame, et üks neist on roheline, teine sotsiaalde- mokraat ja kolmas liberaal, näi- teks. Kuidas peaks ema käitu- ma oma nelja häälega? Keda eelistama, kelle arvamust igno- reerima? Mis argumentidiga? Pealegi, värske ehk noore lap- sevanema ja pea täiskasvanud laste vanemate mured võivad olla sootuks erinevad.

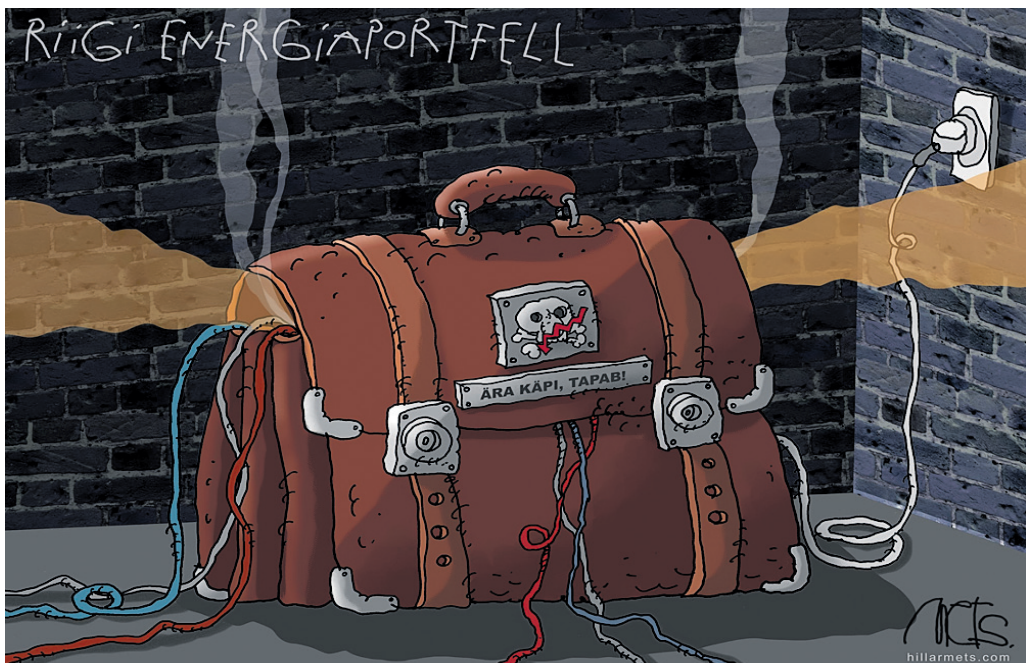
Seega, ettepanek tundub pealispinnalt vaadates tähe- lepanu kõitev. Kuid praktili- se juriidilise teostamise koha pealt on see enam kui küsitav.

Kui eesmärk on tõsta poliiti- tilist tähelepanu noortele pere- dele ja pakkuda neile kindlust elus, siis on selleks palju tei- si ala- või vähekasutatud teid. Olgu selleks teatud rahvuslik kokkulepe, et lastetoetus on X protsenti SKT-st, mida ei muu- deta ka siis, kui ajad rasked on. Või veelgi elulähedasemad on lasteaiakohtade, koolide ja asja- kohaste toetuskeemide välja- kujundamine ja nende juurde jäämine. Teha on küll. ●

Varem samal teemal:

Priit Simson: „Võitlus vanainimes- tega” 12.10, EPL

HILLAR METSA METSIK MAAILM



VÄHEPAINDLIKU TÖÖTURU HÄDAD

Kuigi vaikselt on hakatud tööturureformide peale mõtlema, sunnivad Itaalia ja Hispaania kohtud teinekord endiselt tööandjaid maksma kuni kahe aasta palga suurst hüvitist, juhul kui töö-

taja lastakse lahti „majanduslikel” põhjustel. Itaalias on endiselt keelatud vallandada töötajat lihtsalt siis, kui ta ei saa oma ülesannetega hakkama.

Warren T. Brookes, EUobserver



ROHELISE MÕTLEMISE ÕPPETUND

President Obama plaan luua USA elektriautotööstus sai kõva tagasilöögi, kui akutootja A123 Systems pankrotiavalduse esitas. Akude mahtuvuse suurendamine on vaevanud teadlasi aasta-

kümneid, kuid selle asemel, et toetada teadustegevust rohujuuretasandil, mängis president riskikapitalisti ning kaotas sadu miljoneid dollareid rahva raha.

WALL STREET JOURNAL

EUROOPLASTE arusaamad nooruse lõppemises osas varieeruvad 20 aastat

Keskiga algab... 55-aastaselt!



Anu Realo

psühholoog, TÜ vanemteadur

Moodne lõoklaul kordab igivana tõde „Me kõik jääme vanaks, tead, seistes peegli ees...” Kuid tõsi on ka see, et inimesed elavad täna vanemaks kui ajaloos kunagi varem.

Demograafide sõnul on viimase 130 aasta jooksul Eesti elanike keskmine vanus kasvanud ligi 16 aastat (23.5 aastalt 39.5 aastani) ning 65-aastaste ja vanemate elanike arv Eestis suurenenud enam kui neli korda (21.4.2011, EPL). Täna sündivate eestlaste oodatav keskmine eluiga on naistel 80 ning meestel ligikaudu 70 eluaastat. Nii pole imestada, et nihkunud on ka piirid, mis nooreks olemist ja vanaks saamist puudutavad.

Möödunud nädalal köitis Briti peamiste päevalehtede ja uudisteagentuuride tähelepanu veebipõhise õpikeskkonna „Love to Learn” uuring, milles osalenud 1000 üle 50-aastase briti arvamusel kohaselt algab keskiga alles 55-aastaselt ning lõpeb 69. eluaasta juures, ehk siis täna sündiva Eesti mehe oodatava eluea piirimail. Kas see tähendab, et keskmine Eesti mees justkui vanaks ei saagi ning lahkub siit ilmast keskeas lõpus? Ehk on veel meeles, kuidas Eesti taasiseseisvumisjärgsel esimesel kümnendil peeti vaat et isegi 40-aastaseid juba liiga vanaks, et neist riigi ja turumajanduse ülesehitamisel suuremat kasu tõuseks.

„Noorus ei tule iial tagasi...”

2008. aasta lõpus uuriti Euroopa Sotsiaaluuringu käigus ligi 55 000 eurooplase käest, mis vanuses nende arvates noorusaeg lõpeb ning vanadus algab. Kokku osalesid uuringus 28 Euroopa riigi elanikud (kirjatükis jäeti Türgi vaatluse alt kõrvale, kuna andmetes esinesid mitmed ebakõlad). Eestist osales uurimuses 1661 inimest ning sarnaselt muude riikidega oli tegemist elanikkonnast esindusliku jahuvalimisega, kelle

vanus varieerus vahemikus 15 kuni 96 eluaastat.

Euroopa Sotsiaaluuringu põhjal selgus, et noorus on väga suhteline mõiste ning selle lõppemise osas Euroopas üksmeel puudub (vt joonist). Kui 50-aastane kreeklane võib veel ennast nooreks inimeseks pidada, siis Norras saab ilus noorusaeg juba Kristuse ikka jõudes läbi. Nii varieeruvad eurooplaste arvamusel noorusaja lõppemise osas enam kui 20 aastat!

Eesti elanike arvates lõpeb nooruspõlv millalgi 40. eluaasta künnisel ning selles osas oleme Euroopa keskmisele näitajale üsna lähedal. Ehk siis võiks öelda, et Eestis ja Euroopas keskmiselt üle 40-aastast inimest enam nooreks ei peeta.

Selles osas, millal noorus lõpeb, näib Euroopas valitsevat üsna selge geograafiline jaotus (vt joonis 4). Noorusaeg saab läbi varem Skandinaavias, ning mida edasi lõuna poole liikuda, seda pikemaks see muutub. Ainsaks tõsiseks erandiks selles muidu väga selges geograafilises mustris on Portugal, mille geograafiline laiuskraad lubaks oodata palju hilisemat noorusaja lõppu, kui praegused andmed seda näitavad.

„Kurat on põrgus vana”

Kui nooruspõlve pikkus Euroopa põhja- ja lõunatelje vahel oluliselt erineb, siis nii paradoksaalselt kui see ka ei kõla, saadakse vanaks Euroopa eri nurkades suhteliselt samal ajal. Üldiselt juhtub see millalgi 60-ndates eluaastates. Euroopas keskmiselt hakatakse inimesi vanaks pidama ligikaudu 63. eluaasta juures, Eestis ja Soomes paar aastat varem ehk siis peetakse siinmail vanaks juba neid, kel elatud aastaid 61 ja enam. Nii saavad inimesed Eestis vanaks umbes seitse aastat varem kui Kreekas ning kaks aastat hiljem kui Suurbritannias.

Võiks ju arvata, et see, millal vanaduspõlv algab, on seotud oodatava eluea pikkusega, mis nii naiste, kuid eriti meeste arvestuses Euroopas oluliselt varieerub. Euroopa Sotsiaaluuringus 2008. aastal osalenud 28 riigi seas on täna sündivate meeste keskmine oodatav eluiga kõrgeim Šveitsis – 80 eluaastat, ning madalaim Venemaal – 63 eluaastat. Nii elavad šveitsi mehed vene meestest keskmiselt 17 aastat

kauem! Naiste puhul on erinevused väiksemad, kuid sellegipoolest on täna sündivate naiste oodatav eluiga Prantsusmaal 10 aastat pikem (85 eluaastat) kui Ukrainas (75 eluaastat).

Üllataval kombel ei ole aga oodatav eluiga ning arvamus selle kohta, millal inimesed vanaks saavad, omavahel sugugi seotud. Nii näiteks arvatakse Venemaal ja Ukrainas, kus oodatav eluiga suhteliselt madal, et inimesed saavad vanaks 64. eluaasta künnisel. Euroopa riikide võrdluses on viimane näitaja pigem üle keskmise.

Rikas riik, pikk keskiga

Kui inimene pole enam noor, aga pole veel ka vana, siis räägitakse tavaliselt keskeast ja sellega kaasnevatest kriisidest. Euroopa Sotsiaaluuringu andmete kohaselt on keskeas keskmiseks pikkuseks ligikaudu 22 aastat. Erinevused Euroopas on aga suured – kui Norras ja Portugalis kestab keskiga ligi 30 aastat, on Rumeenias see eluperiood täpselt kaks korda lühem.

Erinevused keskeas hinnangulises pikkuses on üsna hästi seletatavad riigi majandusliku jõukusega – näib kehtivat seaduspära, et mida rikkam riik, seda kauem nende elanike arvates keskiga kestab.

Euroopa Sotsiaaluuringu tulemuste valguses tunduvad veebipõhise õpikeskkonna „Love to Learn” väljapakutud keskeas piirid – 55 ja 69 eluaastat – siiski mõnevõrra utopiilised. Põhjusi võib olla mitmeid, kuid toaksin neist välja kaks. „Love to Learn” uurimuses osalesid inimesed vanuses 50+ ja küsitlus tehti internetis. Esiteks ei pruugi see valim olla kõnealuse vanuserühma osas esinduslik, hõlmates pigem aktiivsemaid, kõrgema haridustaseme ja paremal majanduslikul järjel olevaid inimesi. Teiseks, kõik mäletavad, et koolis käies tundusid isegi varastes 30-ndates aastates olevad õpetajad muldvanade ning pensionicelikutena. Paraku on aga nii, et kui ise 30-ndatesse jõutakse, nähakse ennast alles päris noore inimesena!

Seega, mida vanemaks ise saad, seda ülespoole nihkuvad ka keskeas algust ning lõppu tähistavad piirid. Kui Euroopa Sotsiaaluuringus osalenud alla 50-aastaste inimeste arvates saab noorus läbi ligikaudu 38-aastaselt ja vanaks saadakse umbes 61-aastaselt, siis

Üle 50-aastased britid arvasid valdavalt, et keskiga saabub alles 55-aastaselt.

Mida rohkem lõuna poole liikuda, seda pikemaks muutub noorus.

üle 50-aastaste inimeste puhul on keskeas piirid keskmiselt viis aastat ülespoole nihkunud, vastavalt 44. ja 65. eluaastale.

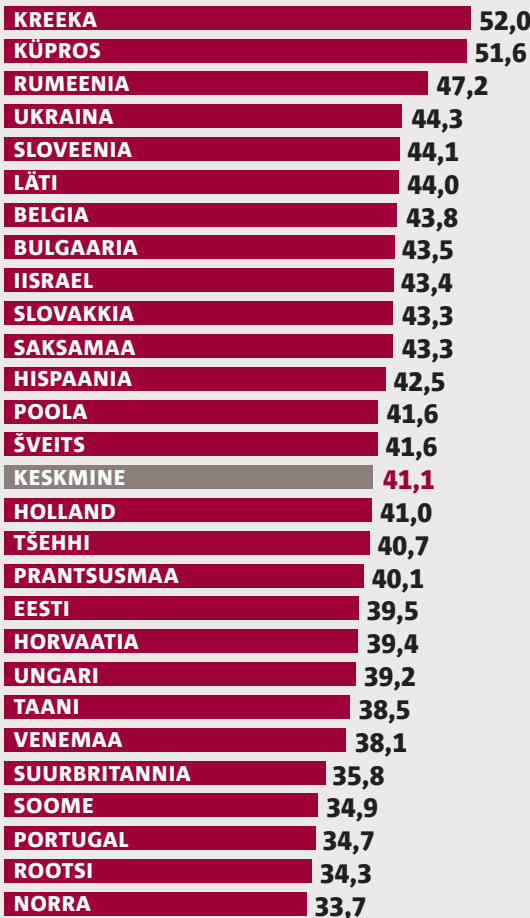
Kas keskeas piire saab üldse kindla vanusega määrata? Iga kümnes Euroopa Sotsiaaluuringus osaleja arvas, et noorusaeg ei lõpe ega vanadus alga mingis kindlas vanuses, vaid sõltub inimesest. Teisisõnu, „inimene on vana alles siis, kui ta enam midagi ei tunne” (Erich Maria Remarque).

Jõukates riikides saavad inimesed endale lubada tavatult pikka keskiga. Vaesemates riikides algab inimeste arvates vanadus õige pea pärast noorusaja lõppemist.

Praeguse Euroopa rahanduskriisi põhjusi nähakse eelkõige kultuurilistes erinevustes – lõunapoolsemates riikides pole valitsused ega rahvas eriti valmis rakendama oma riigis kasinusmeetmeid. Ja miks nad peaksidki seda tegema, kui soojematel laiuskraadidel levib arvamus, et noorusaeg kestab kaua, ja ajani, kuni tuleb ise täiskasvanuliku vastutama hakata, on veel mõned head aastad aega. ●

Millal lõpeb noorus?

Mitmes vanuses tavaliselt lõpetatakse inimeste nooreks pidamine?



Allikas: Euroopa sotsiaaluuring 2008. aastal; graafika: Maret Müür

ARUTELU

Boriss Jeltsini mälestusmärki püstitades eksitatakse avalikkust?

Vastu

Tiina Tammetalu
Tallinna linnakujunduskomisjoni liige



Jeltsini mälestuse jäädvustajad on projektile „taha saanud” Jeltsini Fondi toetuse, see Venest tulev moraalne tugi paisab olema aga sedavõrd kange, et seltskond laiab ja tegutseb nüüd Tallinna vanalinna avalikus ruumis nagu kamp bojaare pärisorja õuel. Kasutatakse jõuvõtteid, eksitatakse avalikkust.

Oleme täna olukorras, kus monumendi rajajad ja nende esindaja Meelis Kubits suruvad oponentidest ja reeglitest välja tegemata oma projekti Tallinna vanalinna avalikku ruumi.

Seda tehakse jõuvõtete ja vale abil. Avalikkust on teadlikult eksitatud. Avalikkus veel ei teagi, et Jeltsini monumendi soovitakse paigutada Pika Hermannii müürile. Vastustan nimetatud bareljeefi püstitamiseks pakutud kavandi menetlemise linnakujunduskomisjonis, kuna konkreetse bareljeefi teemaga seostub terve probleemide kobar. Kavand ei vasta komisjonile esitamise tingimustele. Näiteks pole toimunud avalikku konkursi selle skulptuuri püstitamiseks.

Poolt

Meelis Kubits
Jeltsini mälestusmärgi rajamise eestvedaja



Jeltsini bareljeefi rahastamine on toimunud üksnes avalikest annetustest ning kaasatud on kõiki huvigruppe.

Linnakujunduskomisjonis arutati Boriss Jeltsini mälestuseks paigaldatava bareljeefi paigaldamist Falgi tee müürile. Kohe üle tee seisab 20. augusti kivi, mis moodustaks tolleaegset Toompea kaitsmist juhtinud endise riigiministri Raivo Vare hinnangul bareljeefiga ühtse ja sümboolse terviku.

Võimalik, et kunagi jõutakse ka monumendini, aga hetkel on meil tegemist kodanikuinitsiatiiviga, mida rahastatakse avalikest annetustest ja mille eesmärk on paigaldada Boriss Jeltsini mälestuse jäädvustamiseks bareljeef koos mälestustahvliga. Oponent Tammetalu väide mingist salapärasest ja välisriigist saadavast rahast üritab meie algatusele alatult varju heita. Rahastamise läbipaistvus ja selle piiramine Eesti inimeste annetustega on meie selge põhimõte. ●

Lapsik kemplemine pikendab meedikute streiki

Analüüs

Lauri Tankler
reporter

Ametiühingute, tööandjate ja riigi esindajate jaburad avaldused ärritavad ja lükkavad lahendust edasi.

Arstide liidu koduleheküljel on läbirääkimiste sildi all välja toodud üks lihtne, lakooniline kuid sellegipoolest paljuütlev kokkuvõte sellest, kuidas arstide ametiühing (EAL) ja osa hooldajaid-õdesid koondav Eesti tervishoiutöötajate kutseliit (ETK) on püüdnud läbi mitme aasta kollektiivlepingut sõlmida ning selle jaoks läbirääkimisi pidada. Seda sirvides ning kõrvutades meediasse pidevalt kõlava sõnasõjaga, saab kokku üldise ja masendava pildi sellest, kuidas ühendused omavahel suhtlevad.

Muidugi on EAL-i koduleheküljel toodud kronoloogia meedikute ehk streikijate poole kaldu. Nii on seal välja toodud see, kuidas Eesti haiglate liit (EHL) vastas pidevalt läbirääkimiste alustamise asemel, et nad ei saa aru, keda EAL ja ETK tegelikult esindavad. Samuti pööratakse tähelepanu riikliku lepitaja kohusetäitja Henn Pärna rollile nendes läbirääkimistes.

Mis siis lepitajaga juhtus

Henn Pärna küsimus tuli uuesti päevakorda just selle nädala alguses, kui haiglate liit otsustas pöörduda töötüli lahendamiseks uuesti lepitaja poole. Sellele järgnes aga EAL-i üpris tuline reaktsioon, keeldumine kokkusaamisest ja viide sellele, et juriidiliselt poleks see olnud võimalik. See tüli tundub juba isiklik. Ja mitte ainult selle tõttu, et Pärn on väga julgelt meedias sõna võtnud streigi eba-



Eile käis jälle koos töörühm, eesotsas sotsiaalminister Hanno Pevkuriga (vasakpoolne mustas pintsakus selg).

Foto: Tanel Meos

PÕHIKÜSIMUS

Millal streik ära laheneb?

Eile toimus teist korda sotsiaalminister Hanno Pevkuri kutsel tervishoiusektori partnerite esindajatest koosnev tervishoiu tulevikku arutava töörühma koosolek. Esimesel korral osapooltele välja pakutud koostöölepe sai sel korral põhimõttelise heakskiidu.

Minister Pevkuri sõnul rõhu-

tasid mitmed organisatsioonid, et Eesti tervishoiusüsteem peab olema patsiendikeskne ning suureks mureks oli koolituse suurendamise vajadus.

EAL-i, ETK ja haiglate vaheline järgmine kokkusaamine toimub täna, loodetavasti tulevad kohale ka sotsiaalministeeriumi ja haigekassa esindajad.

seaduslikkuse ja haiglate väga hea pakkumise kohta.

Kronoloogiast tuleb välja, et kuigi EAL ja ETK kutsusid eelmisel aastal mitmel korral haiglate liitu läbirääkimistele, ei ilmunud viimased kohale või vastasid, et ei

tea, keda need organisatsioonid esindavad. Samuti rõhustid nad just ETK-le vastates asjaolule, et Eesti õdede liidu (EÖL) ja Eesti tervishoiutöötajate ametiühingute liiduga (ETTAL) on neil juba kollektiivlepe olemas.

Aga arstidega oleks ju võimalik nad ikkagi kokku saada. Nii esitasidki arstid riiklikule lepitajale avalduse kollektiivse töötüli lahendamiseks. Lepitaja kutsus osapooled kokku ühe korra ja keeldus seda tegemast teisel korral. Asi läks niivõrd kurjaks, et liidud süüdistavad Pärna seaduse eiramises.

„16.11.11 EAL ja ETK palusid lepitajal täita seadust, lepitaja põhimäärust ja lepituskoosoleku otsuseid, kutsuda kokku uus lepituskoosolek ja kohustada tööandjat vastama töötajate ettepanekutele,” seisab kronoloogias. Ja seejärel: „18.11.11 Lepitaja teatas, et seaduse ja määruse punktide järgimine ei ole lepitusmenetluses kõige tähtsam.” EAL ja ETK palusid sotsiaalministeeriumilt lausa lepitaja väljaviimist, mille järel siiski uus koosolek tehti.

Igatahes jõudis haiglate liit arstide hinnangul veel paar korda oma seisukohti muuta ja arstide seisukohti valesi tõlgendada, enne kui sellenimeline kollektiivlepingu puhul lõpuks 26. jaanuaril eriarvamuste protokoll ära vormis-

Lepitaja teatas, et seaduse järgimine ei ole lepitusmenetluses kõige tähtsam.

tati. Seega pole ime, et meedikud liidest valuliselt uuesti reageerivad.

Arstid jonnivad samuti

See aga ei tähenda, et ainult haiglate liit oleks kõige kurja juur ja meedikud puhtad poisid. Arvestades, et kollektiivlepinguid sõlmitakse realselt

ikkagi tööandjate ja töövõtjate vahel töötingimuste paikapanevaks, pole ime, et EAL-i ja ETK nõudmised ületavad neid võimalusi, mida haiglatel on võimalik pakkuda.

Nii on ka näha, et EAL ja ETK püüavad kollektiivlepingu läbirääkimistesse pidevalt kaasata ka sotsiaalministeeriumi (mis ei ole nende tööandja) ja seejärel, kui laua teisele poole on haiglad kohale tulnud, siis soovivad, et nende väljavõideldud tingimused laieneks kõigile tervishoiutöötajatele (ka neile, kes haiglate liidu asutustes ei tööta). Märkuseks siin, et Eesti õdede liit, mitte ETK, on kõige enam meditsiiniõdesid koondav ametiühing, kes tegelikult ei streigi. Nema nõustusi eile ka haigekassa pakkumisega. ●

Kaitseväelt saab lihtsamalt laenata

Koostöö

Politsei pääseb suurest bürokraatiast hädaolukorras sõjaväe eritehnika laenamisel.

Dannar Leitmaa
dannar.leitmaa@ep.lee

Teisipäeval riigikogus esimese lugemise läbinud kaitseväe korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu lubab anda kaitseväele politsei ülesannetes osalemiseks loa. Sõjajõu ja

politsei lahus hoidmine käib demokraatliku riigi juurde ning seetõttu tekitas eelnõu juba varakult väikse kära, ent eelnõu eest vastutava riigikogulase Mati Raidma sõnul täpsustab see lihtsalt kaitseväel olemasoleva tehnika kasutamist, mis siiani vajas hädaolukorras ka valitsuse nõusolekut.

„Seal peab tähele panema lauset, et kaitseväele antakse õigus osaleda politsei ülesannetes täitmisel ilma jõe kasutamise õigusega,” ütles reformierakondlane Raidma. „Tegelikult

on selline olukord meil juba kehtimas, kus kaitseväe tehnikat saab mõningatel juhtudel kasutada, kuid antud seaduse eelnõu vähendaks tunduvalt selleks vajalikku bürokraatiat.”

Seaduseelnõu seletuskirri täpsustab, et praegu pole õigusaktides reguleeritud juhtumeid, kus politseil võiks kaitseväe abi vaja minna. „Näiteks esineb tihti juhtumeid, kui kaitseväl on olemas tehnika, mida politsei konkreetses ülesandes täitmiseks vajaks, ning seda kasutama õppinud

personal,” seisab seletuskirjas. „Oleks ebamõistlik, et tehnikat peaks soetama ja vastava väljaõppe personalile tagama

Sõjajõu ja politsei lahus hoidmine käib demokraatliku riigi juurde, sellest kära.

kaks riigiasutust. Kaitsevälalaste politsei ülesannete täitmisse kaasamise vajadust ilma, et neil oleks vaja kasutada jõu-

du, võib ette tulla ka muudes valdkondades, mitte ainult tehnika kasutusse andmisel, vaid näiteks otsingutöödel.”

Nimelt jääb politsei ja piirivalveametil ning päästjatel kohati puudu eritehnikast, mida mõned hädaolukorrad vajavad. Kaitseministeerium tõi

Eesti Päevalehe päringule kolm näidet viimasest ajast, kus kaitseväe tehnikat vaja läks: esmalt paari aasta eest

Ülemiste järvel maandunud Poola transpordilennuk, mille väljavedamiseks vajati kaitseväe puksiirmasinaid, teiseks talviseid õnnetusi raskeveokitega või kas või suuremas lumetormis inimeste abistamisel nagu Padaoru tormi ajal ning kolmandaks 2010. aasta lõpul toimunud eurode vedu, kus kasutati samuti kaitseväele kuuluvaid soomustransporditööriistu. Samal ajal peavad kaitseväe masinad tsiviilülesannetes täitmisel jääma ka PPA või päästeameti alluvusse. ●

Abielupaarist sai riigi andmebaasi jõudes kaks üksikvanemat

Kurioosum

IT-süsteemi aps jättis kahe lapse ema ilma ravikindlustusest ja pere ühe toetuseta.

Kadri Ibrus

kadri.ibrus@epl.ee

Sotsiaalhoolekandesüsteemis näib paljugi sõltuvat sellest, kes toetuste saamiseks avaldusi esitab ja kus seda tehakse, mitte sellest, mis toimub tegelikkuses. Nii näiteks juhtus ühe Tallinna perega nõnda, et kuigi nad moodustavad kahest ametlikus abielus täiskasvanust ja kahest ühisest lapsest koosneva pere, muutusid nad pärast riiklikku hoolekandesüsteemi kandmist kaheks üksikuks täiskasvanuks, kel kummalgi on üks laps.

Perekond avastas oma kummalise staatuse, kui tuli ilmsiks, et nad on seetõttu ilma jäänud neile seadusega ette nähtud toetusest ja laste ema ka ravikindlustusest.

„Me saame aru, et selline olukord tekkis seetõttu, et esi-

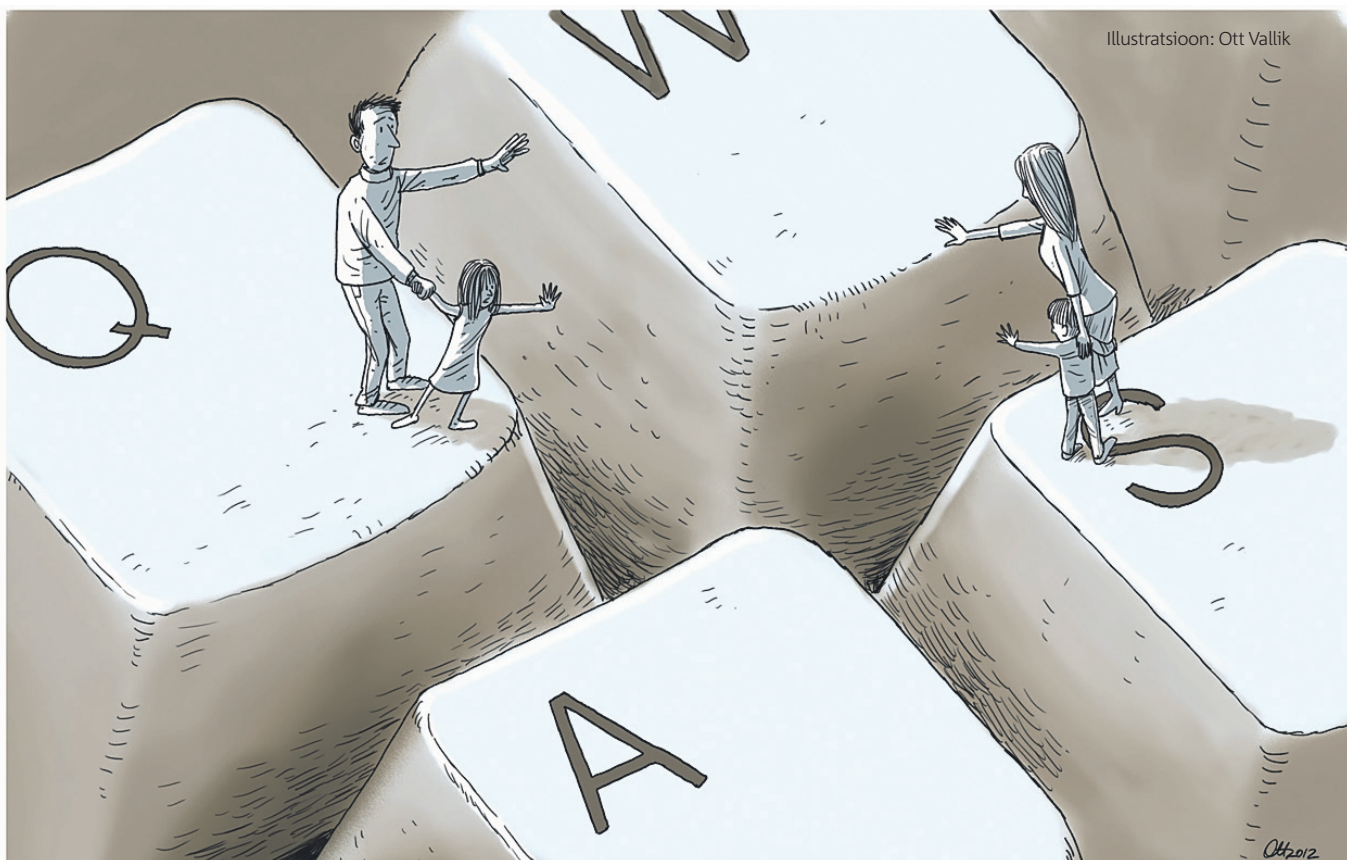
mese lapse eest toetuse saamise avalduse esitas naine ja teise lapse eest mina,” kirjeldas olukorda pereisa, kelle terve pere on sisse kirjutatud nende Nõmme kodu aadressile. Mõlemad avaldused tehti elektrooniliselt. „Kuigi minu abikaasa on teise lapsega lapsepuhkusel, selgus, et tema tervisekindlustus ei kehti ja samuti ei saa ta teise lapsega kaasnevat lisatoetust,” selgitas mees.

Häirib riigi suutmatust

„Minu jaoks ei ole isiklikult probleem selles 19 euros – kuigi pika aja peale on see täitsa arvestatav summa –, vaid riigi suutmatuses asju õigesti hallata ning võimaluses, et selliseid inimesi on palju, kes teadmatusest ei saa kätte neile ette nähtud sotsiaaltagatisi,” kommenteeris ta.

Küsisime nende toetuste jagamist korraldavalt pensioniametilt, mis tingis sellise olukorra tekkimise.

„Teie poolt kirjeldatud olukord on tekkinud põhjusel, et pere esimese lapse kasvata-



Amet: „Saime õpetust, et muidu nii võimekad andmebaasid kõike siiski ei tee.”

miseks taotles peretoetusi lapse ema ja pere teise lapse kasvatamiseks taotles peretoetusi lapse isa,” vastas pensioniameti pressiesindaja Elve Tonts. „Peretoetuste maksmine pere noorema lapse eest ei olnud seostatud lapse emaga,” viitas Tonts IT-süsteemis tekkinud veale.

Tonts selgitas, et peretoetuste seaduse kohaselt on lapsehooldustasule õigus ühel vanematest, kes kasvatab lisaks kuni kolmeaastasele lapsele ka kolme- kuni kaheksa-aastaseid lapsi. Seega, kuna emal puudus andmestikus seos oma noorema lapsega, jäi talle maksmata ka lapsehooldustasu tema vanema lapse eest. Nüüd lubas pensioniamet saamata jäänud lapsehooldustasu tagantjärele ära maksta.

Tervisekindlustusest jäi laste ema aga seetõttu, kuna ta ei saanud lapsehooldustasu, siis ei maksnud riik tema eest ka sotsiaalmaksu. Tonts lubas, et pensioniamet korraldab nüüd ka sotsiaalmaksu maksmise lapse ema eest, nagu seaduses talle ette nähtud on.

Ebatavaline probleem

Kuidas on võimalik, et riigi peretoetusi haldav IT-süsteem ei tea inimeste perekonnaseisu ja laste hulka, jättes nad sellele neile seadusega määratud toetustest ilma?

Sellele küsimusele vastas pensioniamet vaid kinnitusega, et tegu oli üksikjuhtumiga. „Küsitlesin paljusid pensionide, toetuste, hüvitiste määramise ja maksmisega seotud inimesi meie ametis ja sain kinnitust, et kõnealune olukord on tõesti väga harv ja tavaliselt probleeme ei ole,” vastas täiendavale kommentaaripalvele ameti pressiesindaja Elve Tonts. „Ent IT-lgi on täiuslikkuseni veel arenda. Saime õpetust, et ka muidu nii võimekad andmebaasid kõike siiski ei tee. Peame edaspidi arvestama, et erandlikult juhtumid, mida kõnealune kindlasti on, tuleb käsitsi üle kontrollida,” lisas ta siiski. ●

Fotod: Andres Putting



Politsei näitab jõudu – õppustel

Viimasel ajal ohtra kriitika alla sattunud politsei on asunud musklit näitama – õppuste korraldamise kaudu. Kui üleeile harjutasid kiirreageerijad Tallinna lähel kaatritega kurjategijate kinnipidamist, siis eile jätkus Põhja prefektuuri viimaste aastate mahukaim õppus Loksal. Stsenaariumi järgi sai politsei juhtimiskeskus Loksa linnavalitsuse hoones viibijalt mitu telefonikõnet, milles anti teada, et kurjategija on avanud hoones tule. Sündmusele reageerisid nii politsei, päästjad kui ka kiirabi. Õppuse toimumisest ei teavitatud ette juhtimiskeskust ega politseinikke.

„Meie eesmärk on välja selgitada politsei reageerimise võimekus äkkrünnakule just keskusest väljapoole, sündmusest ajendatud erinevate situatsioonide lahendamise operatiivsus ning vaadata üle kõikide juhtumiga tegelevate ametnike omavahelise koostöö võimalikud kitsaskohad, et realses olukorras võimalikult hästi tegutseda,” märkis Põhja prefekt Elmar Vaher. EPL

Ekspert: kokkuhoid halvab uuriva meedia

Intervjuu

Lauri Tankler
reporter



Meediaekspert David Lowen selgitab, kuidas uuriv ajakirjandus on ohtu sattunud ja mis seda asendama hakkab.

Endine Euronews'i peadirektor, varem teleajakirjanikuna töötanud ja nüüd mitmeid teleorganisatsioone nõustav David Lowen rääkis Eesti Päevalehele, kuidas avaliku elu tegelased võiksid tunnista oma vigu ning kuidas uuriv ajakirjandus nõuab meediaetevõtetelt liiga palju ressursse. **● Rääkisite Pärnu Juhtimis-konverentsil sellest, kuidas tunnistada oma eksimust avalikkuse ja eriti telekaamerate ees. Miks on vigade tunnistamine niivõrd keeruline?**

Igähe jaoks on keeruline tunnustada oma eksimust. Näiteks kasvõi perekonnas – sa võid aastaid korrutada, et sul on õigus ja teisel ei ole. Ning see võib lõppeda kas lahutusega või leppimisega. Kui on tegemist äri või poliitikaga, omades võimu, raha või prestiiži, on ehk isegi veel keerulisem oma eksimusi tunnustada, sest seal on juures riskid. Selle järel võivad valijad või aktsionärid kaotada usu sinusse.

● Kuid kui äri- või poliitiline figuur tunnustab eksimust, peaks sellega kaasas käima ka ju mingi arusaam, et ta on sellest situatsioonist õppinud?

Lootus muidugi on. Kuid tihipeale, kui midagi päriselt valesti läheb, süüdistab poliitik midagi või kedagi muud. „See ei olnud minu võimuses; see oli globaalne nähtus; kui oleks meil siis olnud kogu informatsioon, mis nüüd, oleksime hoopis teisi otsuseid teinud,” kõlavad need näited. Samamoodi juhtub äris läbikukkumiste puhul – me ei teinud midagi valesti, küll aga ei tulnud turg kaasa.

Kui sul on läbikukkumise järel võimalus avalikult üles astuda, selgita oma nägemust lihtsate argumentide abil ja enamik inimesi mõistab, miks sa neid otsuseid tegid ja siis suudavad nad sind ka tulevikus toetada. See nõuab alandlikkust ja alandlikkust pole see, mida tavaliselt poliitikute või ärimeestega seostatakse.

● On lähenemine, mis ütleb, et poliitikutud suudavad võita poolehoidu, kui nad rõhutavad isiklikku arengut läbikukkumiste kaudu.

See on tõesti nii, sest niimoodi muutuvad nad inimlikumaks. Ja me tegelikult kõik nõustume, et inimesed võivad läbi

kukkuda ja olla nõrgad. Kui poliitik näitab üles alandlikkust, siis temaga saab suhestuda. Aga jällegi, see on ebatavaline. Poliitikud enamasti hoiavad oma õigusest kinni kuni kurva lõpuni lootuses, et nende positsioon leiab tõestust.

● Kui uuriv ajakirjandus on teinud tõsise avastuse, et mõni avaliku elu tegelane on teinud midagi valesti, siis me ootame sellelt inimeselt ametist lahkumist, mitte isiklikku arengut.

Ma ei ole kindel, et ükski uuriv ajakirjanik (ja ma olen ise ka ajakirjanik) loodab uurimist alustades, et asjaosalised sellest isiklikult õpiksid või areneksid. Sa tahad ikkagi näidata, mis on valesti kas süsteemis või selles, mis juhtus. Ja ajakirjanikud (kes alandlikkusega just ei hüilga) loodavad, et nende töö tulemusena midagi muutub. Poliitiku sisemine muutumine võib olla üks osa sellest, aga samuti võib selleks loodetavaks muutuseks olla ka poliitiku karjääri häving.

● Te olete pikkade aastate jooksul lähedalt näinud teleajakirjandust ja selle arengut üle terve Euroopa. Kas uuriv ajakirjandus on Euroopas järjest enam liikumas trükiajakirjandusest televisiooni?

Uuriv ajakirjandus, meediuurimist hoolimata, on Euroopas ohtu sattunud, kuna kulutustele on suur surve. Uuriv ajakirjandus pole odav: on vaja häid ajakirjanikke, kes sageli peaksid pikemat aega töötama meeskonnana. Telekanali või ajalehe omanik peab sellesse panema väga palju raha, kuid tagasi tuleb väga vähe. Teles on uuriva ajakirjanduse maksumus veelgi kõrgem, sest on vaja tehnilist meeskonda, salajasi kaameraid jne. Ja samal ajal peab arvestama ka seadustega, mis ei luba näiteks teatud viisil või kohas asju teha või avaldada.

● Tundub vastuoluline, et just avalik-õiguslikud telekanalid on need, kes uurivaid teemasid erakanalitelt rohkem eetrisse panevad. Arvestades, et nad on riigi rahastatud ja uuriv ajakirjandus võtab tihti sihikule just riigi ja võimalolijad.

Ma saan aru, et Eesti mudeli või Kesk-Euroopa mude-

**David Lowen
endine Euronews'i juht**

Uuriv ajakirjandus on ohus kogu Euroopas, sest surve kulutustele on suur.

lite järgi on avalik-õiguslik telejaam vaatajate silmis siia maani võrdsustatud riigitelevisiooniga. Kui vaadata kauem demokraatlikult arenenud riike, on seos riigi ja toimetuse vahel vähem otse-



David Lowen ütleb, et just nn kodanikuajakirjandus on tänapäeval see, mis paljud põletavad probleemid esimesena avalikkuse ette toob.

Foto: Ago Tammik

ne. Rahastamine tuleb läbi litsentsitasude ja nii edasi. Samuti ei saa eeldada erakanalitelt otsust teha uurivaid saateid, kuna need ei pruugi olla majanduslikult mõttekad. Neid saateid tõenäoliselt ei vaadata nii palju nagu „Tähed jääb” või „Tähtedijaht”.

● Nii et siiski on siin võitlus reitingute ja sisu vahel? Jah, ja see ongi avaliku rahastamise üks eesmärke – kindlustamine, et need programmid, mis on ühiskonnale väärtuslikud, kuid pole majanduslikult tasuvad, jätkuksid.

Muidugi on olemas erakanalid, kes aeg-ajalt investeerivad uurivasse ajakirjan-

dusse. Suurbritannias avalikustas paar nädalat tagasi erakanal ITV, mis reklaamirahadest sõltuv ja ilma igasuguse avalik-õigusliku ülesandeta, dokumentaalfilmi väga kuulsalt briti telestaari (Jimmy Savile – toim) pedofiiliajuhtumitest. See on üks näide uurivast ajakirjandusest.

● Kas dokumentaalfilmi žanr on uuriva ajakirjanduse valdkonna piisavalt hästi üle võtnud?

Kui üldse mõni žanr on hakanud uurimuslikku meediat üle võtma või selle poole liikuma, siis selleks on kodanikuajakirjandus – kui teema paljastatakse osaleja enda poolt. See on koht, kust tuleb praegu kõige enam lugusid. Muidugi levivad need lood kõigepealt sotsiaalmeedias.

Kodanikuajakirjandusel puudub rahastamise süsteem, pole kindlat struktuuri ja ajakavasid. Nad ei pea tootma uudiseid sellise professionaalsusega ja kindlaid vorme järgides, aga ka sellise täpsusega kui uurivad ajakirjanikud. Usun, et järjest enam tõmmatakse mingil probleemil esime ne kate pealt just kodanikuajakirjanduse poolt ning siis on uuriva ajakirjanduse ülesanne eristada kuulujutt faktidest ●

Täna Delfis: Mida võetakse ette, et riigikogulasi saaks kriminaalvastutusele võtta?

Aaviksoo: koolid ei tohi annetusi nõuda

Haridus

Haridusminister lubab tippkoolide annetuste kogumise kaotamiseks midagi ette võtta.

Dannar Leitmaa

dannar.leitmaa@ep.lee

Eesti Päevalehe artikkel osas koolides viljeletavast praktikast küsida lapsevanemate käest nõudlikus toonis annetusi erinevate projektide jaoks tõsis arutelu alla ka viimases riigikogu infotunnis. IRL-i liikme Kaia Iva küsimusele vastates tunnistas haridusminister Jaak Aaviksoo, et vanematelt selliselt raha küsimine on probleemne.

„Tõepoolest, see on väga tundlik teema ja ma arvan, et me oleme seda meelt, et ühiskonna tõeliselt siiras ja vabatahtlik toetus koolidele laiemalt on põhimõtteliselt teravitav,” sõnas Jaak Aaviksoo riigikogus. „Paraku, nagu te viitasite ja nagu pidevalt saabub ministeeriumisse küll ametlikke, küll mitteametlikke signaale, on see vabatahtlikkus kohati tunnetatud paratamatus.”

Võib olla seadusevastane

Tunnetatud paratamatuse all mõistab Aaviksoo enda sõnul seda, et kui koolis klassijuhataja, direktor või mõni muu kooliga seotud ametiisik arusaadavas vormis pöördub lapsevanema poole, et kas nende vabatahtlik toetus on juba üle kantud või ei ole, siis tekitab see psühholoogilise surve. „See pole minu arvates soovitatav, aga võib olla isegi seadusevastane,” leidis Aaviksoo. „Vähemasti kohustusliku põhihariduse osas, aga ka üldhariduse osas gümnaasiumiastmes on põhiseaduse kohaselt õppimine riigi ja kohaliku omavalitsuse õppeasutustes õppe maksuta ja ma arvan, et me peaksime selle probleemiga tegelema.”

Minister Aaviksoo pole veel otsustanud, kas „tegelemine” peaks toimuma seaduse reguleerimise või lihtsate selgituste teel. „Ma olen konsulteerinud ka õiguskantsleriga ja ilmselt midagi me ette võtma peame, sest väärkasutused on võimalikud ja neid tuleks vältida,” lisas ta.

Eesti Päevalehele tunnistasid ka mitmed koolijuhid, et nende arvates on lapsevanematelt raha küsimine vähemalt ebaetiline, kui mitte ebaseaduslik. Samal ajal küsis möödunud nädalal Tallinna realkooli hoolekogu vanematelt 50 eurot lapse kohta. Inglise kolledžis on see summa ulatunud 320 euron. Lapsevanemad saavad majanduslike raskuste korral küll maksimisest loobuda, kuid selleks eeldatakse hoolekogule esitatavat avaldust. ●

Metskitsede arvukuse kasv vindub

Loodus

Meie metskitsede asurkonna taastumist pidurdab eeskätt ilveste ja huntide rohkus.

Ulvar Käärt

ulvar.kaart@epl.ee

Vaatamata viimasele soodsale talvele ning sigimishooajale, pole vahepeal ränkade talved tõttu madalseisu kukkunud metskitsede arvukus erilist tõusutrendi näidanud.

„Kitse trehvab metsas seni ni päris harva. Kui ikka ilusat sokku näed, siis pärast mõne jahimehega kohtudes tuleb asi kindlasti jutuks,” rääkis Jõgevamaal tegutseva Kullavere jahiseltsi liige Vahur Sepp. „Varem, kui neid kõikjal väga palju oli, polnud see üldsegi märkimist väärt.”

Sepp tõdes, et kuigi ilmalolud on kitsesid igati hellitanud, pole nende hulk siiski märgatavalt suurenenud. Seejuures tõi ta peamise arvukuse kasvu pidurdava asjaoluna välja tugeva ilvestepopulatsiooni ning ka hundid, kes

on sunnitud pärast külluseas- taid nüüd kesise ninaesisega läbi ajama. „Üks ilves murrab ju aastas keskmiselt kuusküm- mend metskitse, kuid nii pal- ju kitsesid, et kõigile piisavalt jaguks, pole ju praegu kuskil,” osutas Sepp.

Kosub, kuid aeglaselt

Keskonnateabe keskuse ulu- kiseire osakonna juhataja Peep Männil sõnas nii enda koge- muse kui ka jahimeestelt kuul- du põhjal, et tänu suvisele juurdekasvule on sel sügisel kitsesid vaid mõnevõrra roh- kem näha kui aasta varem. „Võib vaid öelda, et kitsede asurkond on aeglaselt kosuma hakanud,” tähendas Männil.

Kõigepealt peab kitsesid kiskjatele jaguma, alles siis võime küttimisele mõelda.

Madalaiseisu kitsede arvu- kuses kinnitavad eriti ilme- kalt viimaste aastate küttimis- numbrid. Kui näiteks 2008. aastal, mil metskitsede arvu-



Praegusel ajal suhteliselt harv vaatepilt: uhke sokk ühes emasloomaga.

Foto: Arne Ader

kus kõrgseisus oli, lasti üle Eesti enam kui 18 000 kitse, siis mullu vaid 1200.

Männil viitas, et kui ka järg- mised talved tulevad kitsede- le jälle soodsad, on oodata nende arvu- kuse kiiremat suure- nemist. „Varasemad andmed näitavad, et küttimismahud on pärast mõõna- perioode nelja-viie aasta jooksul taastunud,” vii- tas Männil. Ühtlasi lisas ta, et kuna raskete aegade tõttu on ellu jäänud vaid kõige elujõu- lisemad loomad, on oodata, et

ka peale kasvav kitseasurkond tuleb tugev.

Sepp märkis, et nii nagu enamikus teistes jahiseltsides, kütiti ka neil sel suvel vaid kõi- ge nirumaid ja haigeid kitse- sid – terved ja tugevad loomad jäid puutumata. Ning et kitse- de populatsioon saaks rahu- likult jälle jalad alla, jääb ka sügisene ja talvine kitsejaht jäl- le vahele. „Kõigepealt peame ootama, et kitsesid jälle kisk- jatele jaguks, alles pärast seda võime taas küttimise peale mõtlema hakata,” ütles Sepp. „Praegu tahavad kõik kitse- asurkonda hoida.”

MUUTUSED METSAELUS

Ilvesed kobraste kallal

Kullavere jahiseltsi liige Vahur Sepp rääkis, et kuna ilvesed on kitsede vähesuse tõttu õppi- nud innukalt kopraid kütima, on nende vett paisutavate elu- kate arvukus kiiresti langemas. Et vahepeal lausa nuhtluseks muutunud koprad päris harulda- seks ei muutuks, soovitas Sepp kevadeti koprajahti mitte pida- da. „Vähemalt looduslikel veeko-

gudel tuleks koprad rahule jät- ta,” rääkis Sepp.

Peale selle, et ilvesed kob- raste arvukust vähendavad, tõi Sepp nende käitumises veel ühe muutuse välja. Kui varem äärmis- elt varjulise eluviisi poolest tun- tud ilvesed metsast naljalt nina välja ei pistnud, siis viimasel ajal on neid üha sagedamini kitse- de sabas ka lagendikel nähtud.

Tallinna muusikakool jääb raskel ajal juhita

Huviharidus

Direktor esitas õpetajate nõrdimuseks lahkumise- avalduse, kuigi koolimaja on müügis.

Anna-Liisa Villmann

anna-liisa.villmann@epl.ee

Tallinna muusikakooli direk- tor Valdo Rüütelmaa oli sun- nitud oma ametikohast loobu- ma, kuna töö kõrvalt polnud võimalik tegeleda loomin- guga. „Pidin tegema valiku. Soovisin pärast tööd rohkem tegeleda muusikaga, aga sel- leks peab olema haridusame- ti luba. Kompromissi me sel- les küsimuses ei saavutanud,” lausus Rüütelmaa.

Tema ametikoha täitmiseks kuulutas linn kiirkorras välja avaliku konkursi tähtajaga järgmisel esmaspäeval. 30 aas- tat koolis töötanud pedagoog Merle Neem korjas armasta- tud direktori jätkamise toetu- seks mõne päevaga 48 allkirja. Tema sõnul kardab kollektiiv, et uus juht on pelgalt amet- nik ja kooli areng jääb unarus- se. „Kuulutuse järgi võib üks- kõik kes tänavalt tulla direk-



Valdo Rüütelmaa lahkub muusikakooli juhi kohalt, sest töö kõrvalt loomine tegeleda tal ei lubata.

Foto: Rauno Volmar

toriks. Ta peaks ikkagi meie valdkonda tundma. Üllatuse- na tuli see, et meie heasüdam- lik direktor jäi kõrgetele amet- nikele ette,” lausus Neem.

Maja müügis, aga uut pole

Rüütelmaa jääb ametit maha pannes murelikuks. „Uus direktor peab jälgima, et kool saaks uue maja,” märkis Rüü- telmaa. Rendileping Narva maantee 28 hoone väliseest- lasest omanikuga sõlmiti aas- tani 2015. Lisaaga tõenäoli- selt ei anta ning maja on 2,5 miljoni euro eest müügis.

Tallinna haridusameti kin- nitusel on kavas Okasroosi- kesse lossi (Uus 19) renovee- rimine muusikakooli tarbeks ja praegu käib töö projekteeri- misega. Samas pole veel sugu- gi selge, kas renoveerimine ikka saab kahe aasta jooksul valmis. „Peame olema valmis selleks, et ei saa. Tegemist on väga keeruka objektiga. Esi- teks on see muinsuskaitse all. Teiseks kätkeb muusikakooli hoone endas palju projektee- rimise tingimusi, nagu helipi- davus,” kõneles haridusame- ti juhataja Andres Pajula.

Andrek Hirve ajalooline lavatükk saksa-aegsete tangoodega Kaunimate Aastate Dennaskonna esitusef

Viimane tango 1944
Pallase lõpp üle Eesti

P 18.11 Võru Kannel
R 23.11 Tallinn Salme
P 25.11 Viljandi Pärismuusika Ait
R 30.11 Rakvere Kultuurimaja

Lavastaja: Andres DVINJANINOV
Kunstnik: Silver VAHTRE

ETENDUSED KELL 19

Piletid müügil PILETILEVIS ja PILETIAAILMAS
www.suveteater.ee

TRIDENS 1182 KULTUURIMINISTERIUM



ROMNEY II TELEDEBATIL: NULL PUNKTI

„Ma hoolin Ameerika inimestest sada protsenti. Tahan, et sajal protsendil ameeriklastest oleks särav ning edukas tulevik,” kinnitas vabariiklaste presidendikandidaat Mitt Romney.

Nähtavasti unustas Romney oma varaem öeldud sõnad 47 protsendi ameeriklaste kohta, kellele hääli tal ei tasuvat püüda, sest just nii palju inimesi sõltuvat valitsusest.

OBAMA II TELEDEBATIL: ÜKS PUNKT

„Kui [Romney] rääkis suletud uste taga 47 protsendist inimestest, kes peavad end ohvriteks ja keelduvad isiklikku initsiatiivi võtmast, siis mõelge, kellest ta rääkis,” tuletas teiseks amet

tiajaks tagasivalimist püüdlev demokraadist president Barack Obama oponendile meelde, et varem oli ta pea poole valijaskonnast enda jaoks maha kandnud.



Ivanišvili pani kokku kireva valitsuskabineti



Ivanišvili esitles oma tulevase valitsuse liikmeid, taga paremal pääses pildile endine jalgpallitäh, energeetikaministriks saav Kaladze.

Foto: AFP/Scanpix

Gruusia

Mihheil Saakašvili nimetas eile valimistel võiduka Ivanišvili peaministriks.

Kaivo Kopli
kaivo.kopli@ep.lee

Võiduka valimisliidu Gruusia Unistus liider Bidzina Ivanišvili on saanud hakkama esimese ülesandega, mida paljud vaatlejad üsna keeruliseks pidasid – ta pani paika valitsuse koosseisu nii, et tema kuueliikmeline valimisliit juba enne võimule tõusmist ei laguneks.

Veidi enam kui paar nädalat pärast parlamendivalimisi paistab võimuvahetus üsna sujuvalt kulgevat. President Mihheil Saakašvili seadlusega sai Ivanišvili tagasi Gruusia kodakondsuse, mis temalt aasta eest Saakašvili kukutajana poliitikasse tulles ära võeti põhjendusega, et tal on lisaks teiste riikide kodakondsus.

Saakašvili ei ole teinud ka muid takistusi talle opositsioonilise parlamendikoosseisu kogunemisel ja valitsuse moodustamisel ning eile nimetas ta Ivanišvili ka peaministriks. Presidendina on tal küll voli esitada nii valitsusjuhiks kui ka valitsuse liikmeteks enda soovitud isikuid, kuid ega sellisel vägikaikaveol suurt mõtet ole, sest lõpuks on ikkagi vajalik parlamendi heakskiit. Saakašvili erakon-

nal on aga parlamendis vaid 65 saadikut, Gruusia Unistus sel see-eest 85.

Kui Gruusia Unistus suudetakse ühtsena hoida, ei tule parlamendis ilmselt probleeme valitsuse ametisse kinnitamisega. Tõsi, Ivanišvili välja käidud viimases versioonis said ministrikohti vaid neli valimisliitu kuuluvat erakonda. Kõige enam ministrikohti sai Ivanišvili enda partei Demokraatlik Gruusia – koos peaministriga seitse. Valimisliidu teisele tähtsamale jõule Meie Gruusia – Vabad Demokraadid eesotsas Irakli Alasaniaga – kellest saab asepeaminister ja kaitseminister – jagus neli ning Vabariiklikule Parteile ja Rahvusfoorumile kummalegi üks koht 21-liikmelises valitsuses.

Lojalistide tänamine

Koosseis on üsna kirev, ulatudes endisest jalgpallurist ja

ja lõpetades kooliinspektoritega – haldava siseministeeriumi etteotsa. Garibašvili oli varem Ivanišvili heategevusliku Kartu fondi juht ning teadaolevalt pole osalt Paris-Sorbonne'i haridusega 30-aastasel mehel mingit korrakaitsealast tausta.

Kui just mitte arvestada seda, et tema äi, Ivanišvili kauaegne sõber Tamaz Tamazašvili on endine Kahheetia regiooni politseiülem, kes vahistati illegaalse relvaostu eest 2011. aastal varsti pärast Ivanišvili poliitikasse tulekut ja mõisteti kolmeks ja pooleks aastaks vangi. Lojalistide tänamisena võib paista ka endisele AC Milani jalgpallurile ja Ivanišvili äripartnerile Kaha Kaladzele ministrikoha andmine. Eelmisel nädalal käidi ta välja suure, enam kui 450 miljoni eurose eelarvega regionaalarengu ja infrastruktuuri ministeeriumi juhina, kuid sel nädalal esile

ti teda juba energeetikaministrina.

Majandusministriks pani Ivanišvili endale kuuluva Kartu panga endise peadirektori Giorgi Kvirikašvili, kes on osalt saanud hariduse USA-s ja olnud küll aastail 1999–2004 Gruusia parlamendi majanduskomisjoni liige. Töö-, tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonda hakkab aga juhtima David Sergenjo, kes viimastel aastatel juhtis üht Ivanišvili rajatud meditsiinikeskust. ●

30-aastane Garibašvili nimetati siseministeeriumi etteotsa ilma kogemusega.

mõnest ekssuursaadikust kuni Eduard Ševardnadze aegsete bürokraatideni ja Ivanišviliga lähedalt seotud tegelasteni. Kriitikud on pehmelt öeldes kulmukergitusega võtnud vastu näiteks Irakli Garibašvili nimetamise suure, kogu riigi korrakaitset – alates piirivalvest

EESTI–GRUUSIA

Kumb riik astub esimese sammu?

Kas ja millal võiks muutunud olukorras saada avalöögi seni suurt sõprust pidanud Eesti ja Gruusia valitsuste kahepoolsed suhted, pole veel selge.

Välisminister Urmas Paet ei saanud eile veel midagi konkreetset kosta küsimuse peale, kas varsti on oodata mõne Eesti valitsuse liikme visiiti Thbilisisse sealsete uute valitsejatega suhete sisseadmiseks. „Kohtusin Ivanišviliga oma septembrikuisel visiidil Gruusiasse ning vestlesin temaga telefonitsi peale valimisi,” meenutas Paet. Ta lisas, et visiite on raske kokku leppida, kuna valitsus pole veel ametlikult ametis. „Teisalt oleks tore ju ka võõrustada siin uut välisministrit, kelle kandidaadiga Eesti suursaadik Gruusias on juba kohtunud,” ei välistanud Paet vastupidist visiiti.

Samal ajal pole valitsuse alles eesootav ametisseastumine takistanud Euroopa külastajate plaanide tegemist. „Kuid mul on hea meel, et Euroopa ühtse välispoliitika kõrge esindaja Catherine Ashton on oktoobri lõpus juba Gruusiasse minemas, mis näitab, et suhteid selle riigiga tähtsustatakse ka EL-i tasandil,” märkis Paet. **Raimo Poom**

Tubakaintriig maksis Euroopa volinikule koha

Korruptsioon

Maltalt pärit EL-i tervishoiuvolinik oli väidetavalt teadlik mõjuvõimuga kauplemisest.

Raimo Poom
raimo.poom@ep.lee

„Tervishoiuvolinik John Dalli teatas oma tagasiastumisest, mis jõustub kohe,” kõlas Euroopa Komisjoni teisipäeva õhtul väljastatud ootamatu teade. Samal ajal avalikustatud Euroopa pettusevastase võitluse ameti (OLAF) kokkuvõtte mitu kuud uuritud korruptsioonikahtlusest EL-i otsuste langetamise kõige kitsamas tipus muud valikut Maltalt pärit volinikule ka ei jätanud.

Lühidalt anti teada, et selle aasta mais oli OLAF saanud Rootsi tubakatootjalt Swedish Match vihje, mille kohaselt oli nendega huvitava pakkumisega ühendust võtnud üks Malta ärimies. Tegeltane olevat lubanud teatud „rahaliste hüvede eest” kasutada oma kontakte tervishoiuvolinik Dalli juures, et mõjutada komisjoni oodatavaid uusi tubakatoodete regulatsiooni ettepanekuid. Kitsamalt olevat ta aga pakkunud abi EL-i huuletabaka ehk snus'i ekspordikeelu osas. Teada on, et Rootsi on üks väheseid EL-i liikmesriike, kus huuletabakas on seni kehtiva erandiga toodetav ja kaubeldav.

Otsus kaitsta mainet

OLAF-i uurimine paljastas, et ärimies tõesti esines sellise pakkumisega, kuigi raha ülekanneteni ei jõutud. Kuid kõige šokeerivam oli komisjoni jaoks pettuseuurijate tõdemus, et kuigi nad ei tuvastanud Dalli otsest seotust ärimiehe tegevusega, oli volinik nendest sündmustest teadlik.

Selline järeldus ei jätanud tervishoiuvolinikule enam mingit manööverdamisruumi. Kuigi Dalli teatas, et lükkab kategooriliselt uurimistulemused ümber, astus ta tagas, kaitsmaks enda ning Euroopa Komisjoni mainet.

Tervishoiuvoliniku ame-



Tervishoiuvolinik John Dalli lahkus süüdistust ootamata kohe ametist. Foto: Reuters/Scanpix

tist priiks saanud Dalli juhtum tõstis mitmete ekspertide arvates üsna selgelt esile Brüsseli kuluaarides praegu käiva väga tõsise lobitegijate võitluse kavandatava EL-i uue tubakadirektiivi puhul.

Vastava eelnõu avalikustamist oodatakse juba sel sügisel ning mõistagi võib see tubakatoodete turgu Euroopas palju mõjutada. Seetõttu tõttas Euroopa Komisjon ka kohe kinnitama, et uurimise käigus ei leitud mingeid fakte, mis osutaksid komisjoni mõtete ja kavade tegeliku mõjutamisele.

Tõsi on aga see, et Dalli jaoks polnud teisipäeva hilisõhtul lahtirullunud sündmused esimene kord oma karjääri jooksul korruptsioonikahtlusega tööst ilma jääda. 2004. aastal jõudis ta olla vaid kolm kuud Malta välisminister, kui pidi tagasi astuma kahtlust tekitanud reisi- ja meditsiiniteenuste ostmise tõttu. Kuid need süüdistused osutusid hilisemal uurimisel alusetuks ja pahandusi tuli lõpuks aluse ta kahtlustuste levitajal.

Ka seekord pole OLAF-i uurimise järeldused lõplikud. Need on nüüd edastatud Malta võimudele edasiste toimingute läbiviimiseks. ●



Tüliõun: huuletabakas, mis ajendas tervisevoliniku tagasiastumise. Foto: AFP/Scanpix

TAMREX

JOPE OSTJALE VÄÄRTUSLIK KINGITUS!

***Ostes SNICKERS WORKWEAR talvejope (art 1319/0404 või art 1119/5804), saad kingituseks TASUTA WINDSTOPPER® talvemütsi**



SNICKERS WORKWEAR
WINDSTOPPER®
talvemüts
art 9093/0418
TASUTA*
TAVAHIND 35.- €

TASUTA*
talvemüts
(väärus 35.- €)



-10%
kehtib ka mütsi
pakkumisega

SNICKERS WORKWEAR
Power Winter talvejope

art 1319/0404

Eriti kvaliteetne ja kauakestev tööjope on kokku pandud keha liikumist järgivatest 3D-lõigetest, mis annavad töömehele maksimaalse liikumisvabaduse ja mugavuse. Jope on valmistatud vett- ja õlihülgavast polüester/Power-polüamiidkangast. Pehme sisevooder hoiab hästi sooja. Jope esiosa on lühem, et mugavamalt püksitaskutele ligi pääseda ning tagumine äär pikem, et töömehe selg kindlalt soojas püsiks.

Värv: must

84.- €

SNICKERS WORKWEAR
Power Winter talvejope

art 1119/5804

Trendikas ja vastupidav talvejope on soe ja koosneb keha liikumist järgivatest 3D-lõigetest, mis annavad töömehele maksimaalse liikumisvabaduse ja mugavuse. Jope on valmistatud vett- ja õlihülgavast Power-polüamiidkangast, mis kestab kaua ka väga keerulistes töötingimustes. Pehme sisevooder hoiab hästi sooja. Jope esiosa on lühem, et mugavamalt püksitaskutele ligi pääseda ning tagumine äär pikem, et töömehe selg kindlalt soojas püsiks. Suured luku ja fiisvoodriga küljetaskud ja mahukad sisetaskud võimaldavad kõike vajalikku mugavalt kaasas kanda. Väline lukuga rinnatasku on mõeldud rahakoti või mobiili turvaliseks kaasaskandmiseks.

Värv: tumehall ja must

TAVAHIND 110.- €

SOODUSHIND

99.- €



MEIE POODIDES HEA VALIK TÖÖRIIDEID!

SNICKERS kapuutsiga
dressipluus
art 2800/5800

HIND 33.- €



SNICKERS kapuutsiga
dressipluus
art 2809/0418

TAVAHIND 63.- €
SOODUSHIND
47.- €



SNICKERS Teddy jakk
art 8258/5804

TAVAHIND 98.- €
SOODUSHIND
49.- €



SNICKERS soe
kapuutsiga dressipluus
art 2807/04

TAVAHIND 101.- €
SOODUSHIND
90.90 €



Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 31.12.2012 või kuni kaupä jättkub!

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN

Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35

TARTU

Aardla 114, Ringtee 37a

PÄRNU

Riia mnt 169a, Savi 3

RAKVERE

Pikk 2

VILJANDI

Riia mnt 42a

JÕHVI

Tartu mnt 30

VÖRU

Piiri 2

VALGA

Vabaduse 39

NARVA

Tallinna mnt 19c

HAAPSALU

Ehitajate 2a, Uuemõisa

KILVAR KESSLER: SILLA VALIMINE HÄBIMÄRK

Finantsinspektsiooni juhatuse liikme Kilvar Kessleri hinnangul on Tarmo Silla (pildil) valimine Arco Vara juhatusse häbi ja mainerisk Eesti väärtpaberiturul ega käi kokku eetilise arusaamaga

börsiettevõtte juhile esitatavatest nõuetest. „See oli väga suur üllatus, et Arco Vara hakkab juhtima süüdimõistetud advokaat,” lausub Kessler ja lisas, et poleks ise sellist valikut teinud. **Äripäev**

**BÖRS: ARCO VARA OTSUS KAHJUSTAB VÄÄRTPABERITURGU**

„Meie arvates ei tule kohaliku väärtpaberiturul usaldusväärsele kasuks, kui börsiettevõtte juhiks määratakse vara ja usalduse vastase kuriteo eest süüdi mõistetud inimene,” ütles NAS-

DAQ OMX Balti turujärelevalve juht Janno Saar.

Arco Vara aktsia hind langes eile päeva esimeses pooles 7,69 protsenti, kukkudes 1,8 eurole. **Äripäev/Delfi**

ARCO VARA KAITSEB

Arco Vara vastuväited: Sild on talle määratud rahatrahvi tasunud, karistus kustub kolm aastat pärast selle kandmist ning Sild lahkus advokatuurist enda soovil, mitte sunniviisiliselt. **Delfi**

Senine monopol karistab lepingu katkestajaid kõige leebemalt

Elekter

Esimestel kuudel lepingu ülesütlemine on kahjulik, hiljem on odavam lahkuda Eesti Energiast.

Andres Reimer
andres.reimer@ep.lee

Lepingu ennetähtaegse lõpetamise trahv on suurim tasu, mida elektrimüüjad klientide eest peidavad. Trahvi suurus on võimalik teada saada elektrimüüjalt üle küsides, kusjuures viiteid trahvi asukohale lepingus portaalis ei ole.

Elektrumile tuleb lahkumise eest maksta 30 eurot, 220 Energiale 29 eurot, Eesti Energia aga kasutab nii keerulist valemit, et selle selgitamisega ei tule toime isegi ettevõtete klienditelefoniiniliini töötajad. Nimelt tuleb Eesti Energiast varase lahkumise eest maksta 20 protsenti lepingu katkestamisel ostmata jäänud elektrienergia maksumusest.

Üllatuslikult võtab Eesti Energia arvutuse aluseks klienti viimase 12 kuu tarbimisandmed, millel ei ole mingisugust seost põhjendusega, et elektrifirma on lepinguga mingi elektrienergia endale broneerinud ja peab selle niikuinii välja ostma. Samas ei viita lahkumistrahvi summa mitte ühegi teise müüja puhul broneeritud elektrikogusele.

Pigem paistab siit plaan siduda klient võimalikult raskesti selgitatavate tingimustega, mille läbi hammustamiseks isegi tarbijakaitseamet alles kogub jõudu. „Leppetrahvide õigus-pärasuse ja määrade mõistlikkuse osas ei ole meie seisuko-

had veel lõplikud ning seega ei saa me ka neid küsimusi kommenteerida,” ütles tarbijakaitse pressiesindaja Siiri Erala.

Eesti Päevaleht tegi lahkumistrahvide mõju kirjeldamiseks tingliku näidisarvutuse 12-kuulise lepinguperioodi peale. Arvutuse aluseks sai väikesemaja või suure korteri puhul võimalik aastane 3000-kilovatt-tunnine kahetariifne elektritarbimine kujutletavates tingimustes, kus igal kuul tarbitakse sama palju elektrit.

Vahetust ei soosita

Kõige ootuspärasem elektrimüüja vahetamise aeg saabub suvel. Selle aja peale on tarbijad jõudnud müüjate käitumist juba toimiva turu tingimustes tundma õppida. Suvel väheneb elektri tarbimine märgatavalt, seda toodetakse aga suure hooga edasi, mistõttu hind langeb talvisest tippajast palju madalamale. Just siis on õige hakata küsima konkureeriva elektrimüüja pakkumist. Trahvide ja elektri eest makstud summade kõrvutamine näitas, et kuue kuu möödudes kujuneb lahkumise Eesti Energiaga sõlmitud lepingust

odavamaks kui konkurentide juurest. Eesti Energiale makstab klient lepingu lõpetamisel kokku ligi 103 eurot, Elektru-

„Moonika Kukke energiaturg.ee juht
Elektrimüüjad tegelevad justkui nõukogudeaegse letialuse kaubandusega.

mile neli eurot rohkem ja 220 Energiale kümme eurot rohkem. Esimestel kuudel lepingu ülesütlemine tundub aga olevat kahjulik, sest trahviraha moodustab suure osa elektrimüüjale makstavast summast.

Näidisarvutus ei saa algandmete suure erinevuse tõttu olla tarbijale juhendiks, kuid näitab müüjate käitumisloogikat.

Igaüks peab sobiva lepingu sõlmimiseks ise algandmed põhjalikult läbi arvutama. Selle ülesande muudab

töomahukaks asjaolu, et praegu turul olevad elektrimüüjad pakuvad kokku juba üle paarikümne eri paketi. Need

paketid on püütud kujundada selliselt, et tarbijal oleks võimalikult keeruline leida võrdlusmomente. Samuti võivad müügifirmad oma pakkumisi lausa poole päeva pealt

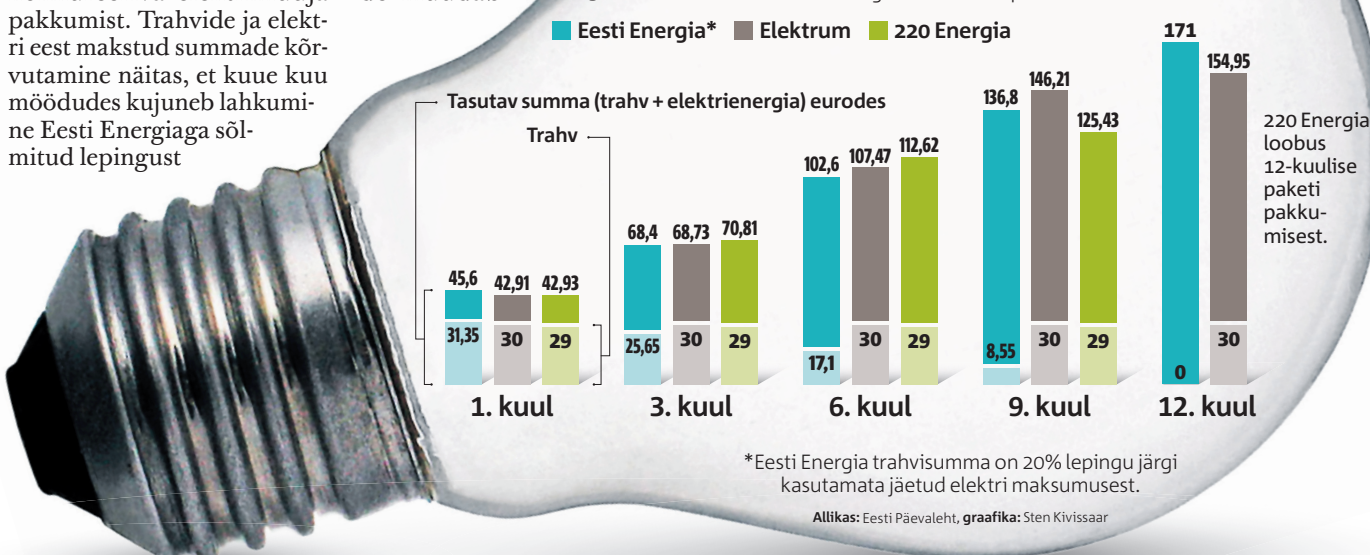
muuta, mistõttu hommikused arvutused ei lähe enam õhtustega kokku. Näiteks kaotas 220 Energia teisipäeval ära 12-kuulise kestusega paketid, jättes alles vaid üheksakuulised.

Eestis tegutseb kaks hinnavõrdlusportaali, kelle arvutusmasinaid ei saa samuti üks ühele võtta. Nimelt on nende portaalide eesmärgiks hakata vahendama elektrimüügi lepingute sõlmimist, teenides tulu elektrimüüjate makstavast tasust. Kuid ükski elektrimüüja pole seni ilmutanud soovi portaalidega koostööd teha.

Avatud turult oodata-va ausa mängu ideaalreeglite järgi peaks saama elektrimüüjat vahetada iga päev ja iga tund. Eesti turukorraldus soosib vaid kord kuus tehtavat muudatust ning elektrimüüjad üritavad kliendile oma käeraudu külge panna. ●

Lepingu katkestamine suurendab elektritarbija kulu

Lepingu katkestamisel tuleb kliendil elektrimüüjale lisaks tarbitud elektrienergiale tasuda ka trahv. Arvutuste aluseks on aastase 3000-kilovatt-tunnise tarbimisega kahetariifne pakett.



EAS soovib teletorni miljonieurose tagasinõude katmist riigilt

Eurotoetus

Teise lahendusena näeb EAS rahandusministri riigi seisukoha muutust ja toetuse väljamaksmist.

Ann-Marri Nergi
ann-marii.nergi@ep.lee

Rahandusministeerium järeldas kevadel teletorni renoveerimiseks kasutatud euroraha kasutamist kontrollides, et vali-

tud ehitushanke liik oli vale, mistõttu otsustati jätta pea veerand projekti maksumuseks kulunud euroraha välja maksmata. Ettevõtlike arendamise sihtasutus (EAS) on aga siiani vastupidisel seisukohal, uskudes, et parima pakkuja selgitamine nn väljakuulutamisetega läbiraakimistega hankemenetlusega oli õigustatud. Seetõttu on EAS nüüd saatnud ministeeriumitele järjekordsed kirjad, et põhjendada, miks ikka-

gi pea miljoni euro suurust toetust SA-le Tallinna Teletorn välja maksta peaks.

EAS-i juhatuse esimehe Ülari Alametsa läkitatud kirjas siseministeeriumile seisab lisaks põhjendustele ka kaks ettepanekut. Ühes neist palub Alamets siseministeeriumi abi, et rahandusministeeriumi seisukohti muuta ja toetuse väljamaksmine ära kinnitada. Teise lahendusena aga võiks EAS-i arvates erinevatel sei-

sukohtadel olevad osapooled üldse vaidlemisest ja Euroopa Liidu vahenditest kulude katmisest loobuda ning leida 934 000 euro suuruse summa riigieelarvelistest vahenditest.

Teletornil raha pole

Rahandusministeeriumi Euroopa Liidu tõukevahendite ja välisvahendite osakonna juhataja Kerstin Liiva sõnul on ministeeriumi meelemuutus välistatud, sest EAS pole esitanud sel-

leks ühtegi uut argumenti ega põhjendust. Liiva ütles, et kui kulude puhul pole järgitud kõiki reegleid, pole võimalik neid ka Euroopa Komisjonile hüvitamiseks esitada ning toetuse saaja peab sellega arvestama.

„Kui EAS otsustab siiski sellise kulu välja maksta, siis tuleb tal leida väljamakseks vajalikud vahendid oma eelarvest või otsida lahendusi koostöös sise- ning majandusja kommunikatsiooniministeeriumiga. Kui raha eraldataks riigieelarvest, tähendaks see teiste riigieelarvesse planeeritud tegevuste arvelt ressurside võtmist,” rääkis Liiva.

SA Tallinna Teletorn juhataja Riina Roosipuu sõnul neil sel-

list rahasummat omavahenditest katta ei ole. „See oleks meie jaoks ikka väga raske olukord. Meie omanik AS Levira on renoveerimisraha meile ikkagi laenu-andnud, et me teletorni valmis saaks, aga eeldusega, et me läbi toetuse selle raha ka tagasi maksame,” selgitas Roosipuu.

EAS-i turismiarenduskeskuse tootearendusdirektori Monica Hankovi sõnul pole aga täpsemalt arutatud, kust täpsemalt need riigipoolsed vahendid tuleksid. „Ettepanekud on alles välja saadetud ja nendesse ei ole jõutud põhjalikumalt süveneda. Seetõttu ei pea ma põhjendatuks midagi rohkemat juurde kommenteerida,” ütles Hankov. ●

HINNANG

Konkurents pani elektrimüüjaid hindu alandama

Varakult elektri ostulepingu sõlminud kliendid on juba hinnaga vastu pükse saanud. „Nädalavahetusel tulid Eesti Energia ja Energia 220 oma elektrihindadega alla, mistõttu inimesed, kes varem lepingu sõlmisid, on juba raha kaotanud,” ütles hinnavõrdlusportaali Energiaturg.ee tegevjuht Moonika Kukke.

Portaal soovib detsembris hakata vahendama elektrimüüjate pakkumisi nii, et kliendid saaksid otse võrdlusportaalis lepinguid sõlmida. Kuid praegu turule tulnud müüjad ei soovi sellises müügiskeemis osaleda ja tahavad müüa otse.

„Elektrimüüjad tegutsevad avatud turul, justkui tegeleksid nad nõukogudeaegse letialuse kaubandusega, kus nii kaup kui ka hinnad olid varjatud,” rääkis Kukke. „Nad peidavad lepingute lisatingimusi oma lehekülgedele ja väldivad pingsalt võrdlusvõimaluste tekkimist.”

Selline käitumine on tema sõnul ebaloogiline, sest võrdlusportaal sarnaneb Nord Pool Spoti börsi kauplemisskeskonnaga, kus kogu hinnainfo on ostjatele avatud ja võrreldav. „Elektrimüüjad ostavad ise elektrit avatud turult, kuid ei soovi oma klientidele sama avatud müügikeskkonda pakuda,” ütles Kukke. „Selline käitumine ei lähe kokku ausa kauplemise põhimõtetega.”

Vähk on välditav ja ravitav

Intervjuu

Vilve Torn
toimetaja



Vähk tuleb varakult avastada, ütleb Eesti vähiliidu nõukogu esimees Vahur Valvere.

●● **Eesti vähiliit saab 20. Teie olete liidu tegemiste juures olnud sama kaua.**

Vähiliit asutati Eesti onkoloogide teadusliku seltsi eestvõttel ja mina olin tõesti organisatsiooni loomise juures. Ehkki mu ametinimi on liidus aastate jooksul muutunud, olen ma kogu aeg juhatuse tegevusega seotud olnud. Kogu au endale võtta ma aga ei saa – hindamatu panuse on vähiliidu loomisesse ja tegevusse andnud Väino Rätsep, esimene ja ka praegune president.

●● **Vähiliidu algaastatel ei teatud ennetusest ega sõeluuringutest suurt midagi?**

Ei. Nõukogude ajal tehti küll veidi profülaktikat, aga konkreetseid ennetusprogramme polnud. Esimese rinnavähi varase avastamise programmi käivitaski Eestis Väino Rätsep. 1996 hakkasime tööle pilootprojektidega. Esmalt olid rinnavähi-, siis tulid emakakaelavähi sõeluuringud. Haigekassa alustas sõeluuringute toetamist 2003.

●● **Olete täna tulemustega rahul?**

Alati võiks osalusprotsent suurem olla, kuid üldiselt on Eesti naine tubli. Kui algusaastatel jäi osalusprotsent isegi alla 40%, siis viimastel aastatel on see tõusnud 65% lähedale, ja see läheb kindlasti aastatega veel paremaks. Üha rohkem hakatakse oma tervist hindama ja end harima. Ja maapiirkondades on naiste osalusprotsent sageli kõrgem kui linnas.

●● **Millest see tuleb?**

Maanaisele on see omaette suursündmus, kui vähiliidu mammograafiabuss kohale vurab. Nad on rõõmsad ja elevil, et ka neile tähelepanu pööratakse.

Kahjuks on Eestis ikka veel väga palju hämamist, kui asi puudutab raha.

●● **Töötul ja ravikindlustuse ta maanaisel pole ju põhjust rõõmustada?**

Ei, aga põhjust rõõmuks pole ka linnas elaval ravikindlustamata naisel. Nemad ei saa tasuta sõeluuringutes osaleda. Töötame iga päev selle nimel, et ravikindlustamata naised saaksid sõeluuringutele. Samuti soovime laiendada skriiningusse kaasatavate naiste vanusegruppi. Allapoo-

le kuni aastani 45 ja ülespoole kuni aastani 69. Siiani on kõik raha taga kinni.

●● **Naistele on oma sõeluuringud. Aga mehed?**

Meil on juba hea näide edukast eesnäärmevähi varase avastamise pilootprojektist Eestis aastatel 2008–2009, mil koostöös vähiliidu, Harju haigekassa, TÜK meestekliiniku, PERH-i ja Nõmme LOV-ga töötati välja optimaalne uuringskeem eesnäärmevähi varaseks avastamiseks. Loodame selliste pilootprojektidega jätkata. Väga suur samm edasi oleks seegi, kui Eesti mees teadvustaks endale, et teatud ikka jõudes tuleks kord aastat perearsti juures PSA-test teha. Meeste tervisele suunatud temaatilised vähinädalad ja trükised ongi selleks, et julgustada mehi rohkem arsti poole pöörduma.

●● **Vähiliidu trükised ja temaatilised nädalad pole kunagi keelavas-käskivas toonis.**

See on alati meie eesmärk olnud. Soovime inimesi harida ja panna neid märkama muutusi oma keha juures.

●● **Sõlevähi puhul ei pruugi aastaid keha juures nähtavaid muutusi olla?**

Et sõlevähi puhul puuduvad algstaadiumis olulised vaevused, saabki vähiohu kindlaks teha vaid sõeluuringu käigus. Arenenud riikides on jämesõlevähki suremus hakanud vähenema just tänu vähi



Eesti vähiliidu nõukogu esimees Vahur Valvere

EPL-i arhiiv

ja vähieelsete muutuste varajasele avastamisele ja kiirele lõikusele.

●● **Sestap räägitaksegi viimasel aastal Eestis väga palju sõlevähi sõeluuringute vajalikkusest?**

Jah, sõlevähk on kõikidest vähitüüpidest kolmas surmapõhjus maailmas ja teine Euroopas. Eesti pole erand. Kahjuks pole siiani Eestis sõlevähi sõeluuringuid, kuigi korraldasime selle aasta mais riigikogus ümarlaua ja panime sellega ühiselt aluse sõlevähi pilootprojektile. Varsti pärast seda moodustati sotsiaalministeeriumi juurde vastav töögrupp, aga paraku on see ka kõik. Haigekassa pole siiani kinnitanud, kas sõlevähi sõeluuringuteks järgmise aasta eelarves ka raha leitakse. Olen alati eelistanud otsekoheusest. Kui raha ei ole, siis nii tasukski öelda. Kahjuks on Eestis ikka veel väga palju hämamist, kui asi puudutab raha. Sõlevähi sõeluuring on kulutõhus ja seda ei pea pidevalt erinevatele ametkondadele tõestama.

●● **Täna õhtul toimub vähiliidu 20. aastapäeva heategevusetendus „Elu ja armastus”. Sellest saadav raha läheb sõlevähi pilootprojektile?**

Jah, sest see pilootprojekt on Eestile väga oluline. Mul on väga hea meel, et üha rohkem on hakatud heategevusüritustel käima. See on kindel märk soovist aidata. ●

AVATUD USTE PÄEV

TALLINN ARCTIC SPORT CLUB'IS!

**Ootame Sind laupäeval, 20.oktoobril
kell 10.00-16.00 Avatud uste päevale!**

Sel päeval ootame Sind meie hubase klubiga tutvuma.

Kingituseks saad **3-päeva pääsme**, et treeningud ise järgi proovida!

Liitumine klubiga 9 €

Kõigi liitujate vahel loosime välja ühe **tasuta treeningkuu**.

Liitujale kingituseks
hinnaline spordikott!

Tule kogu perega, lastele on
avatud hoidjaga mängutuba.

Lisainfo telefonil 6 512 400.

Tule tutvu meie klubiga!



www.arcticsport.ee



Sel pühapäeval (14.10) kõigis Eagle Visioni kauplustes

Kliendipäev!

**Kogu kaup -30%!
Päikesepriidid -50%!
Prilliootjale silmakontroll tasuta!**

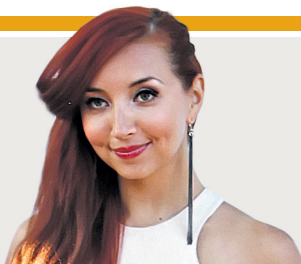
Kliendipäevast lähemalt: www.eagle-vision.ee/kampaania

RAADIOKONTSERDID

Raadio 2 käivitab uue saate-sarja „R2 Keikka”, mis toob kuulajateni välismaa bändide uuemaid kontserte. Täna kell 18 saab kuulata M83 esinemist Šveitsis Lausanne'is. **EPL**

„CABARET” VANEMUISES

Ülehomme kell 19 esietendub Tartus Vanemuises Roman Hovenbitzeri lavastuses muusikal „Cabaret”, milles peaosas mängib Tanja Mihhailova (pildil) või Gerli Padar. **EPL**



RAAMATUKOGUPÄEVAD

Ülehomsest 30. oktoobrini toimuvad raamatukogupäevad „Kohtume raamatukogus”, mis-puhul korraldatakse kümneid üritusi üle Eesti, kava leiab kodulehelt <http://eru.lib.ee>. **EPL**

HÕIMUDŽÄSS KUMUS

Ülehomme kell 16 esinevad Kumu auditoriumis uues koosseisus Elletuse ning kell 19 mustlasmuusikat, džäss, elektroonikat ja tantu ühendav Live Act Folk Ungarist. **EPL**

EKSPERIMENTAALKUNST

Nädalavahetusel on võimalik Tallinnas osa saada eksperimentaalkunstimfestivali „Dimanche Rouge” sündmustest 100 kunstnikult 25 riigist. Lisainfo www.dimancherouge.org. **EPL**

„Kas te armastate Brahmsi?”

Arvustus

Tui Hirv, filharmoonia kammerkoori laulja



Küsida üleeile Estonia kontserdisaalis juubeldanud inimestelt, kas nad Brahmsi armastavad, olnuks ilmselgelt liigne.

Brahmsi muusikast lugupidamine on omamoodi aksioom ja hea toon, ega muidu poleks prantsuse kirjanik Françoise Sagan oma armastusromaanile sääranst pealkirja pannud. Rõõm oli näha, kuidas klassikaline muusika saali täis tõi, ja kuigi suur osa tulijatest ostis ehk pileti soleerima pidanud Christian Tetzloff'i pärast, oli Birminghami sümfooniaorkestri läti dirigendist Andris Nelsonsist isegi kohasem kutsuda naaberriigi publiku ette sama päritolu viiuldaja Baiba Skride.

Repertuaari, mida olemas harjunud pidama raskeks magusaks klassikaks, sobivad noored inimesed mängima hästi. Eriti kui orkester on hästi sisse töötanud ja koosneb kogenud ja iseseisva-

test interpreetidest, kes ei vaja dirigendilt kooshoidmist, vaid impulsse.

Andris Nelsonsist võiks läbi mõeldud, kuid temperamentse, helimassi kihte ja liine selgelt eristava ja väljaarendava juhatamisstiili poolest võrrelda ehk Olari Eltsiga. Ta „tantsis” orkestrile žeste, mis andsid muusikuile täpsema aistingu kui ükski lopsaka terminoloogiaga selgitus. Ikka ja jälle lõi ta ülekandemikrofoni kaabli otsas pendeldama ning kui dirigendikepi maha pillas, ei kiirustanud seda üles korjama.

Kerge ja läbipaistev

Baiba Skride oma rahuliku, väljapeetud, õhulise joonega mõjus esitusele kainestavalt. Ta on varem mänginud palju romantilist muusikat, viimasel albumil aga keskendub 20. sajandi heliloojatele. Vahest sellest esteetikast johtuvalt oli tema lähenemine Brahmsi Viulikontserdile (D-duur, op 77) lakooniline ja dünaamiliselt pigem vaoshoitud. Koguni nii, et tüüpiline „viulikontserdi-forte” jäigi olemata. See tuli sellest, et orkester reageeris Skride kõlanivoole enesestmõistetava delikaatsusega. Kammer-



Birminghami sümfooniaorkestri muusikud ja lätlastest peadirigent Andris Nelsons proovis

Foto: Andres Putting

muusikakultuur, nagu Manchesteris õppinud viiuldajast kooliõde mulle vaheajal mainis, on Inglismaal väga tugev ja see mõjutab ka instrumentalistide võimet üksteisega arvestada ja sünkroonselt tegutseda ka suuremas koosseisus.

Birminghami sümfooniaorkestri töö maailmatasemele 1980.–1990. aastatel peadirigent Sir Simon Rattle, kes nüüd juhatas Berliini filharmoonikuid. Andris Nelsons kolis orkestri ette 2008. aastal Läti Rahvusoperist. Eestiga on Birminghami sümfooniad seotud niipalju, et 2003. aastal plaadistati ECM-

ile Paavo Järvi juhatusel Erkki-Sven Tüüri muusikat.

Minu varasem mulje Brahmsist kui üliemotsionaalsest, lõpmatusse kulgevate fraaside ja raske poog-

Et Brahmsi muusikat nüümoodi mängida, on vaja natuke liblikaid kõhtu.

naga mängitud suure orkestri muusikast pärineb vanaema vinüülplaatidelt, kus esinesid vene ja saksa surematud klassikud. Inglise kerge ja läbipaistev tõlgendus ajab juured frankoflaami koolkonda, nagu

ka ungari viiulivirtuoos Joseph Joachim, kellele Brahms oma viulikontserdi kirjutas.

Instrumentaalkontserdi puhul on enamasti koostöö helilooja ja solisti vahel väga tihe. Brahms ja Joachim lihvivad soolopartiid veel pärast esiettekannt. Kadentsi, mille Joachim teosele kirjutas, tavatsevad mängida ka praegusaja viiuldajad.

Viulikontserdi kirjutas Brahms 1878. aastal, kahest sümfooniast käsi veel soe. Teosel pidi algselt olema neli osa, aga töö lõppfaasis sai kahest keskmisest osast üks aeglase. Jääb mulje, nagu reageeriks orkester spontaanselt improviseeritud viiulipar-

tiile, samas on igal fraasil kindel koht lõpuni väljaarendatud tervikus.

Kontserdi teises pooles kõlanud Sümfoonia nr 4 (e-moll, op 98) leiab veel kord kinnitust kolmandaks sümfooniaks välja arenenud rahvalaulu ja romantilise *lied*'i jõuline instrumentatsioon koos sidususe ja vormitunnetusega. Vihjeid leidub Bachile ja Beethovenile, aga seda brahmsiliku meditatsiooni võttes.

Nõtked ja laulev

Erinevalt instrumentaalkontserdist ei ole sümfoonia vaba sünkroniseerida kolmnurka dirigent-solist-orkester, side orkestri ja dirigendi vahel on tihedam ja saab musitseerida vabamalt. Tuttavad teemad olid nõtked ja laulvad, keelpillide unisoon kristalliselge. Kus vaja, pandi mängu kõik värvid, ei katkenud muusika pidev, ergas kulg.

Pillirühmade kontsertmeisterid andsid sügavuse lihtsaimalegi sooloviisikesele. Mida vaiksemaks ja hõredamaks muutus faktuur, seda kõnekamalt joonistusi välja fraasid, jäädes otsekui õhku ripuma, selle asemel et tüdinult jalgu järele lohistada. Et nüümoodi Brahmsi mängida, on vaja natuke liblikaid kõhtu. Kas ei kõla see saganilikult? ●

Birminghami sümfooniaorkester

16. OKTOOBRI KELL 19 TALLINNAS
ESTONIA KONTSERDISAALIS

Solist Baiba Skride (viul)

Dirigent Andris Nelsons

Kavas: Johannes Brahmsi Viulikontsert ja Sümfoonia nr. 4

Manfred Vainokivi: viletsus ja suur looming kõlavad kokku ilusaks teemaks

Intervjuu

Mari Peegel

kultuuritoimetuse juhataja



Täna esilinastubas dok-filmis elavad ja loovad kirjanikud Peeter Sauter, Olavi Ruitlane, Jürgen Rooste ja Tarmo Teder.

●● **Režissöör Manfred Vainokivi, kust saite impulsi Koidu 84 majas filmi tegema hakata?** No see kõlab suhteliselt labaselt, aga lugesin ühte artiklit või õigemini ühte juttu, mille Tarmo Teder kirjutas. „Õhtusöök

Vaeste kirjanike majas” ilmus Õhtulehes. Mu hea kamraad Peeter Sauter elab selles majas juba ammu, aga ma ei osanud seda enda jaoks teadvustada, alles pärast selle väljamõeldud jutu läbi lugemist sain aru, et see maja mind väga huvitab.

●● **Mis teid teemas rohkem inspireeris – vaesus või kirjanikud?** See sõnapaar ikka. Vanades romaanides on kujutatud kirjanikke vaestena ja see tundub kuidagi hästi romantiline. Pärilus see väga romantiline ei ole. Aga kuidas see viletsus ja suur looming kokku kõlavad, on ilus teema.

●● **Kas selles filmist aimub ka mingi sotsiaalne sõnum?**

Ei, seda probleemi ma üldse ei jälgi. Ega nad ju inimestena keegi seal näljas ei ole. Tulevad omadega toime, aga nende elu on teistsugune. Nad elavad oma boheemilase elu ja kui nad elavad kogukonnana, siis seda huvitavam on seal käia. Seal on peod ja vahepeal tehakse ühisloomingut ja siis tiksutakse üksinda. Peale selle on nad sõnaosavad inimesed – kui nad tahavad rääkida muidugi.

●● **Kirjaniku tema põhitegevuse juures näitamine on filmis vist päris raske.**

Seda ma ka ei tee, püüan ikka avada, portreerida inimest. Kui ta toksib arvuti taga, seal ei olegi midagi vaadata. Aga



Lähedane suhe: režissöör ja portreeritav veinikliasi taga

Fotod: kaader filmist

see, kuidas ta maailma mõtestab ja kui ta ühel hetkel ära unustab, et kaamera käib ja inimeseks muutub ja üles sulab. Ta olemus hakkab vähehaaval välja paistma.

●● **Mis võiks olla filmi üldistav sõnum, on seal seda?**

See film on kirjanikuks, inimeseks olemisest. Mõtisklus elu üle. Mis on see looming, kas seda tasub teha? Kas see

on üldse tähtis? Kus sa asud maailma pildis? Kuskil Ameerikas või Saksamaal oleksid sa grafomaan, aga siin oled kirjanik. Ei või iialgi teada, kuhu sa oma loominguga jõuad. Sellised eksistentsialistlikud probleemid.

●● **Kelle silmad seda nägema peaksid?**

See ring võiks olla muidugi laiem kui kirjanikkond. See

on aus portree ja tavainimene ei pääse ju kirjaniku ellu.

●● **Kinnistab see film mingeid stereotüüpe? Et korralik kodanik pärast filmi vaatamist ütleb: ongi tõsi, mis ma kogu aeg arvasin – kirjanikud on üks boheemlaste ja joodikute kamp?** No joomine pole seal põhiteema. Põhiline on ikka dilemma: mis on minu eksistentsi mõte. Sõnades kõlab see muidugi tüütult, hallilt ja igavalt, aga pildis on tunnet, meeleolu ja romantikat ikka rohkem.

●● **On see kurb film?**

Seal on naeru ja pisaraid. Suuri tundeid. ●

„Vaeste kirjanike maja”

(FILMIVABRIK, 2012)

R: Manfred Vainokivi

Esilinastub täna kinos Artis.

Koos filmiga esitletakse ka Peeter Sauteri raamatut „Märkmeid vaeste kirjanike majast”.

RAKVERE TARVAS LOODAB TÄIENDUST VENEZUELAST

Tarva korvpallimeeskond loodab hiljemalt järgmiseks nädalaks testimisele tuua USA ja Belize'i kodakondsusega tagamängija Leon Jacobi. 26-aastane ja 191 cm pikkune Jacob pallis viima-

ti Venezuela klubis Gaiteros de Zulia. Varem on ta mänginud Mehhikos, Saksamaal ning USA madalamates liigades. Mängijani jõuti Tarva peatreeneri Andres Sõbra tutvuste kaudu. **Delfi**



LATVALA UUES TIIMIS

Autoralli MM-sarjas osalemisest loobuva Fordi meeskonna esipiloot Jari-Matti Latvala (pildil) liitub tuleval hooajal sarjaga ühineva Volkswageniga, kellega ta sõlmis 2+1-aastase lepingu. **Delfi**

FERRARI ESIPILOODID

Ferrari vormelitiim avalikustas, et jätkab tuleval hooajal sama koosseisuga: Felipe Massa piken- das lepingut ühe aasta võrra, Fernando Alonso leping kehtib 2016. aastani. **Delfi**

ARMSTRONG JÄÄB ÜKSI

Lance Armstrongi suursponsor Nike teatas eile, et loobub koostööst. Rattalegend ise aga tegi avalduse, et astub tagasi Livestrong'i vähivastase fondi eesistuja kohustustest. **Delfi**

Vutiasjatundja: me pole nii head, et seisu hulluks nimetada

Analüüs

Aet Süvari
toimetaja



Jalgpallikoondise valikmängude statistika on varasemaga võrreldes nigelavõitu, kuid mõonaks ei saa seda pidada.

Ilmselt oli ka optimistlikele jalgpallifännidele selge, et möödunud sügise peadpöör- itav edu ei saa kestma jääda ning paratamatult tuleb pisut enam kui miljonilise elanik- konnaga riigi jalgpallikoon- disel leppida ka kaotustega. Kuid ometi on MM-valiktsük- li neli esimest mängu mõjunud masendavalt – kas tulemuste (kolm kaotust ja üks „kohus- tuslik” võit) või mängupildiga.

Ka statistika kõneleb kur- ba keelt. Kaks aastat tagasi EM-valiktsükli alustades oli meil kirjas kaks võitu ja kaks kaotust, mis iseenesest polegi tänase tulemusega võrreldes mingi tohutu kontrast. Kuid siis olime nelja mänguga suut- nud lüüa kuus väravat tänase ühe kõrval. Ja pealelööke-nur- galööke oli nelja esimese män- gu peale kokku kogunenud vastavalt 26 ja 27, mis kõneleb vähemalt eestlaste heast rünnakulustist. Vahe tänavuse sügi- sega on märgatav. Nüüd on sinisärgid neljas mängus tei- nud värava raamidesse seitse pealelööki ja teeninud kahek- sa nurgalööki.

Pole kahtlustki, et koondis- lased ja treenerid tunnetavad suurt vahet möödunud aastaga ka ise. Ega ilmaasjata tunnista- nud peatreener Tarmo Rüütli, et on mõelnud salaplaani pea- le, kuidas koondist ründava- maks muuta ja väravaid löö- ma panna. Seni ei ole see para- ku õnnestunud – ka Andorra vastu oli rünnakujõud kidur, eriti teisel poolajal pärast And- res Operi õnnestunud pealöö- ki. Tõsi, võit on võit ja kok- kuvõttes läheb mängust kirja ikkagi kolm punkti, kuid sel- lesügisisesi esitusi analüüsides peab ikkagi küsima, miks Ees- ti enam väravaid ei löö?

Ise süüdi

Nii Konstantin Vassiljev kui ka Ragnar Klavan on märki- nud, et võrreldes varasemaga on vastased mängudeks Eesti- ga palju paremini ette valmis- tunud ning meie mänguruum selle võrra ahtakesem.



Konstantin Vassiljevil pole selle valiktsükli alguses õnnestunud möödunud aasta säravaid esitusi veel korrata. Foto: Mikk Mihkel Vaabel

Pikaaegne jalgpallitreener Aavo Sarap, kes koondise valikmänge kõrvalt on saa- nud jälgida, nendib sama, tuues seda välja ka ühe põh- jusena, miks Eestil äkki või- malusi vähemaks on jäänud.

„Ega siis Eesti koondis pole ainus, kes enne mängu videoid uurib ja mängutakti- kat analüüsib. Võib öelda, et me oleme ise selles olukorras süüdi – kes käskis meil elmi-

mängujuhile Konstantin Vas- siljevile nii vähe ruumi and- sid, et tal polnud võimalik oma tavapärasest mängu näi- data. „Rumeenia tõmbus ter- vikuna kaitseliinile lähemale, et võtta vaba mänguruum ära – mäng muutus kinnisemaks. Ka Vassiljev pidi seetõttu roh- kem kaitsesse tulema.”

Vassiljev on viimastel aas- tatel kasvanud Eesti koondise üheks ohtlikumaks mängijaks – eriti tuntuks on saanud tema kaug- löögid. Samuti tun- takse pommitaja- na ka Tarmo Kinki. Pole alust arvata, et vastased ei arvesta sellega.

Koondise eks- ründaja Ingemar Teever mörgib: „Sel aastal pole sellised kauglöögid Vassil- jevil ja Kingil nii hästi õnnes- tunud – aga nad pole mängi- nud ka samadel positsioonidel kus varem. Vassiljev on män- gujuhi koha pealt ära nihku- nud, Kink on palju mängi- nud vasakul äärel. Eks tre- ner teab, et seda oodatakse ja

tahab katsetada mingit muud taktikat. Seni ei ole see siiski vilja kandnud.”

Teine koondise eksründaja Vjatšeslav Zahovaiko usub, et Vassiljevi kammitsetus on vaid lühiajaline: „Ta hakkab kind- lasti oma mängu näitama – praegu on vastased teda häs- ti markeerinud ja meie ründe- mängu takistanud, kuid sellest saab üle.”

Millega? Sarapi sõnul käib suur osa jalgpallist ikkagi kõr- vade vahel. „Eesti on seni sel- lest kõige kuumemast pudrust mööda läinud, pole julgenud sinna sisse murda. Kuigi see Andorra võit oli, nagu ta oli, annab võit ehk siiski natuke enesekindlust juurde ja ehk julgetakse siis ka rohkem tihe- dama kaitse sees mängida,” arvab ta.

Edu lainel

Teever ja Zahovaiko omakor- da loodavad olukorra parane- mist sellest, kui surve väheneb. „Eks tahetakse ikka samasu- gust tulemust, nagu oli eelmi- ses tsükliis, see aga survestab,” nendib Zahovaiko.

„Mängijad olid ikka veel

natuke ehk selle suure edu lai- nel, usuti vast, et võidud tule- vad kergemalt? Tegelikult on Eesti ikka selline meeskond, kes peab kõik mängud kait- sest lähtuvalt mängima, mit- te pea ees rünnakule tormaa- ma,” lisab Teever.

Sügavaks mõnaks ja krii- siks ei kipu kolme kaotust ja nigela mänguga saavuta- tud võitu siiski keegi hinda- ma. „Ma arvan, et me ei ole nii head, et võiksime olukorda nii hulluks nimetada,” sõnab Sarap naerdes. „Meil ei mak- sa igast kaotusest traagikat teha ega väiksematest võitu- dest eufooriasse sattuda. Tuleb muidugi rõomustada, kui häs- ti läheb ja raskes olukorras pea püsti hoida. Kaotused on ka elu loomulik käik.”

Teever nõustub. „Meie koondises on kõik pisiasjades kinni. Kui mõnel põhimängi- jal on kehv päev nagu Vassil- jevil Rumeenia vastu, siis juba sellest sõltub nii palju. Kok- kuvõttes oleme siiski samm- sammult kogu aeg paremaks läinud. Mõnaks ei saa seda nimetada, aga mõtlemisainet on küllaga.” ●

JALGPALL

Euroopa valikturniiri kohtumised ja tabeliseis

A-GRUPP

Horvaatia – Wales 2:0, Makedoonia – Serbia 1:0, Belgia – Šotimaa 2:0									
Belgia	4	3	1	0	8:1	10			
Horvaatia	4	3	1	0	6:2	10			
Serbia	4	1	1	2	6:5	4			
Makedoonia	4	1	1	2	3:4	4			
Wales	4	1	0	3	3:11	3			
Šotimaa	4	0	2	2	2:5	2			

B-GRUPP

Tšehhi – Bulgaaria 0:0, Itaalia – Taani 3:1									
Itaalia	4	3	1	0	10:4	10			
Bulgaaria	4	1	3	0	4:3	6			
Tšehhi	3	1	2	0	3:1	5			
Armeenia	3	1	0	2	2:4	3			
Taani	3	0	2	1	2:4	2			
Malta	3	0	0	3	1:6	0			

C-GRUPP

Fääri saared – Iirimaa 1:4, Austria – Kasahstan 4:0, Saksamaa – Rootsi 4:4									
Saksamaa	4	3	1	0	15:6	10			
Rootsi	3	2	1	0	8:5	7			
Iirimaa	3	2	0	1	7:8	6			
Austria	3	1	1	1	5:2	4			
Kasahstan	4	0	1	3	1:8	1			
Fääri saared	3	0	0	3	2:9	0			

D-GRUPP

Andorra – Eesti 0:1, Rumeenia – Holland 1:4, Ungari – Türgi 3:1									
Holland	4	4	0	0	13:2	12			
Ungari	4	3	0	1	10:5	9			
Rumeenia	4	3	0	1	8:4	9			
Türgi	4	1	0	3	4:6	3			
Eesti	4	1	0	3	1:6	3			
Andorra	4	0	0	4	0:13	0			

E-GRUPP

Küpros – Norra 1:3, Island – Šveits 0:2, Albaania – Sloveenia 1:0									
Šveits	4	3	1	0	7:1	10			
Norra	4	2	1	1	6:5	7			
Albaania	4	2	0	2	5:5	6			
Island	4	2	0	2	4:4	6			
Sloveenia	4	1	0	3	3:6	3			
Küpros	4	1	0	3	4:8	3			

F-GRUPP

Venemaa – Aserbaidžaan 1:0, Iisrael – Luksemburg 3:0, Portugal – Põhja-Iirimaa 1:1									
Venemaa	4	4	0	0	8:0	12			
Iisrael	4	2	1	1	10:5	7			
Portugal	4	2	1	1	6:1	7			
Põhja-Iirimaa	3	0	2	1	2:4	2			
Aserbaidžaan	3	0	1	2	1:5	1			
Luksemburg	4	0	1	3	2:12	1			

G-GRUPP

Läti – Liechtenstein 2:0, Bosnia ja Hertsegoviina – Leedu 3:0, Slovakkia – Kreeka 0:1									
Bosnia ja Hertsegoviina									
	4	3	1	0	15:2	10			
Kreeka	4	3	1	0	5:1	10			
Slovakkia	4	2	1	1	5:3	7			
Leedu	4	1	1	2	3:6	4			
Läti	4	1	0	3	5:8	3			
Liechtenstein	4	0	0	4	1:14	0			

H-GRUPP

Ukraina – Montenegro 0:1, San Marino – Moldova 0:2, Poola – Inglismaa 1:1									
Inglismaa	3	2	1	0	12:2	8			
Montenegro	3	2	1	0	9:2	7			
Poola	2	1	1	0	5:3	5			
Moldova	4	1	1	2	2:7	4			
Ukraina	3	0	2	1	1:2	2			
San Marino	3	0	0	3	0:13	0			

I-GRUPP

Valgevene – Gruusia 2:0, Hispaania – Prantsusmaa 1:1									
Hispaania	3	2	1	0	6:1	7			
Prantsusmaa	3	2	1	0	5:2	7			
Gruusia	4	1	1	2	2:4	4			
Valgevene	4	1	0	3	3:8	3			
Soome	2	0	1	1	1:2	1			

Tiit Soku käe all on TTÜ mäng kiiremaks läinud



Peatreener Tiit Soku hinnangul tuleb TTÜ meeskonna mängus veel palju parandada. Foto: Tanel Meos

Korvpall

Balti liiga teises kohtumises kaotas TTÜ aga

Kasahstani meeskonnale

Atõrau Barsõ 61 : 87.

Pärt Talimaa
part.talimaa@epl.ee

TTÜ on Eestis kahe hooaja vahel kõige vähem muutunud meeskond. Toimunud on vaid kaks suurt vangerdust – meeskonnas liidrirolli kandnud Illimar Pilke siirdus Rakvere Tärvasse ja treeneripingile tuli rahvuskoondise juhendaja Tiit Soku. „Tiidu tulekuga on mäng kiiremaks läinud ja ka kaitses oleme teisiti mängima hakanud,” rääkis TTÜ üks põhimeestest Erik Keedus.

Noorusele ja kiirusele saab ki ülikoolimeeskond rõhuda. Üle 30 on vaid keskmängija Kristjan Makke (31). Vanuselt järgmine on ainsa välisjõuna meeskonda tugevdav tšenter Andrew Arnold (26), kes jätkab muide pallimängu kõrvalt ka kooliteed tehnika-ülikooli magistrantuuris. Eelmainitute kõrval langeb võistkonnas suurem koorem Kiur Akenpärge õlule.

Möödunud hooaja lõpetas TTÜ koduses meistriliigas viiendana, veerandfinaalis jäi seejuures alla Rapla. Balti liiga teises divisjonis sai võistkond alagrupis kümnest mängust kolm võitu ning veerandfinaalis jäi alla hilisemale finalistile Rakvere Tärvale.

Kõvasti varu

Sel hooajal on sihid kõrgemad. „Arvan, et meil on selline sats, mis suudab ikkagi päris tugevatele meeskondadele kanda-dest astuda. Eestis on keskmise seas sel aastal päris võrdne seis ja eesmärk oleks jõuda nelja hulka,” rääkis Keedus. „Balti liigas saame väga häid mängu – nii Šiauliai kui ka Ventspils on väga tugevad ja Barsõ on ka teist masti sats.”

Välissarjas loodab meeskond pääseda alagrupi nelja parema hulka, mis viiks järgmisesse ringi. Samasse alagruppi kuuluvad veel TYCO Rapla, kellest avakohtumises paremad oldi, ning Palanga meeskond.

Peatreener ei tahtnud veksleid välja käia ning kohtadest rääkida, rõhutades, et esmalt on vaja oma mängu kõvasti parandada. „Üks-üks-kaitset ei ole me üldse pidama saanud,

oleme aeglased ja väheagressiivsed,” lausus Soku.

Kõvasti varu jäi eilsesegise kohtumise, mis kaotati koguni 26 punktiga. „Tänane [eilne] oli meile kõvaks õppetunniks: näidati, kuidas tuleb füüsiliselt tugevalt mängida ja milline iha ja soov peab olema. Me ei saanudki neile vastu,” nentis Soku.

Õnnetult lõppes eilne kohtumine Kasahstani meeskonna ääremängijale Juri Koršunovile, kes kukkudes oma puusaliigest nii tugevasti vigastas, et ta tuli saalist haiglasse viia. ●

TTÜ	61 (24)
ATÕRAU BARSÕ	87 (47)

Balti liiga

TTÜ: Arnold 19 p + 11 lp, Akenpärge 11 p + 7 pk, Makke 9 p, Kaja 8 p, Keedus 7 p + 5 s, Raudla 3 p, Keres 2 p + 9 lp, Saarmets 2 p.

Barsõ: Zambalist 20 p, Antonets 19 p + 4 vl, Zelionis 17 p + 10 lp, Matukevitš 15 p, Gubašev 4 p, Jevstignejev 4 p, Diatlovski 3 p, Tuleu 3 p, Bondarovitš 2 p. **Tabeliseis:** Ventspils 2-0, Barsõ 2-2, Šiauliai/Triobet 1-1, Palanga 1-1, TTÜ 1-1, Rapla 0-2.

Täna Delfi Spordis: Kas Madis Kallas saab kandideerida EOK presidendiks?

Saaremaa velotuur läheb sundpuhkusele

Rattasport

Tänavu 55. korda toimunud velotuur jääb praeguse seisuga järgmisel aastal vahele. Seda 20 aastat peakorraldajana vedanud Riho Raim ja tema abikaasa Ülle Raim ei jaksa kuhjuvate finantsraskustega oma põhitöö kõrvalt võidelda. „Kui keegi tuleks ja ütleks, et sina korralda, meie leiame finantsi, oleks velotuuri toimumine ka järgmisel aastal võimalik,” rääkis Riho Raim.

„Viimastel aastatel on riigi panus rahalises mõttes pidevalt vähenenud ja kindlasti on oma jälje jätnud Balti Keti velotuuri sünd. Ega üldiselt katlasse raha juurde ole tulnud, seda on lihtsalt ümber jagatud. Samal ajal kui toetus väheneb, läheb elu pidevalt kallimaks,” jätkas Raim, kelle hinnangul on tuuri korraldamine läinud järjest keerukamaks ja aeganõudvamaks. „See ei välista, et 2014. aastal võime uuesti jätkata. Peab maha istuma ja mõtisklema, kas ja kuidas üldse jätkata. See pole kunagi olnud teenimise projekt, vaid tahtmine teha head võidusõitu. Ma ei ole nõus kehvemini tegema kui seni, kuid see vajab teatud ressursi,” selgitas Raim.

Ootab tagasisidet

„Ka tänavuse velotuuri asjad on lõpetamata. Aga ilusa numbriga 55. velotuur tuli ära teha, endal oleks hinges muidu kripeldama jäänud. Alaliidu juhatuse seisukohta velotuuri ärajäämise osas ma veel ei tea, minu otsusest teadsid seni väga vähesed inimesed. Eks paistab, millised reaktsioonid tulevad ja kas velotuuri olemasolu üldse vajalikuks peetakse,” märkis ta.

Baltikumi pikima traditsiooniga velotuur toimus esimest korda 1957. aastal. Seni vaid ühel korral, 1990. aasta segasel ajal jäi mitmepäevase võistumata. ● **Ivar Jurtšenko**

Milline šokk: Saksamaa koondis tegi kibedat ajalugu

Jalgpall

Esimest korda ajaloos andis praegune maailma teine jalgpalliriik Saksamaa käest 4 : 0 edu.

Kristi Kirsberg
kristi.kirsberg@epl.ee

„See ei ole võimalik: mängisime maha 4 : 0 eduseisu!” ja „Hullumeelsus: see oli nüüd küll must tund Saksamaa jalgpallis!”

Esimene neist pealkirjadest ilmus Saksamaa, teine Rootsi eilsetes ajalehtedes. Tõepoolest, MM-i valikmängus Saksamaa ja Rootsi vahel löid mõlemad meeskonnad neli väravat, kuid viis, kuidas rootslased suutsid 0 : 4 kaotusseisust välja tulla, on lihtsalt muljetavaldav. Esimest korda ajaloos suutis Saksamaa sellise eduseisu käest anda.

„4 : 0 mahamängimine on võimatu,” sõnas sakslaste peatreener Joachim Löw pärast kohtumist, kuigi tema hoolealused, maailma üks paremaid rahvuskoondisi, olid just elegantselt tõestanud, et kindlasti on see võimalik.

„Raske on seletada, kuidas me sellise edu käest saime anda. Olen šokis. Ma pole kunagi midagi sellist kogenud. Riietusruumis on kõik vaikselt, oleme sõnatud,” vahendas FIFA.com sakslaste juhendaja hingelist segadust.

Vaja läks 28 minutit

Saksamaa läks juba poolajaks kahest Miroslav Klose ja ühest Per Mertesackeri tabamusest 3 : 0 juhtima. Kui Mesut Özil 56. minutil veel ühe värava lisas, tundus, et kõik on otsustatud. Ent rootslaste pöörsed pool tundi, õigemini 28 minutit näitasid, et isegi lootusetus seisus võimsa vastase vastu tuleb võidelda lõpuni, sest ka vastaspoollel on vaid inimesed. Kollasärkide pidu alustas 62. minutil Zlatan Ibrahimovic, selle muutsid lõbusamaks 64. minutil Mikael Lustig, 76. Johan Elmander ja võimsa punkti pani normaalajal viimasel minutil Rasmus Elm.

Inimlikku faktorit rõhutas ka Löw. „Probleem oli ilmselt peas kinni, näis, et kõik on tehtud. Seda oli näiteks tunda, kui



Foto: Reuters / Scanpix

Rasmus Elm tõi viimasel minutil Rootsil viigi 4 : 4.

meil oli viimasel minutil kasutada karistuslööki, kuid selle asemel, et seda nurka lüüa ja seal hoida, sõõdeti pall tagasi väravavahile. Sama situatsiooni jätkuna löid nad ka viimase värava,” lisas ta.

Rootsi jalgpallikoondise täht Ibrahimovic tunnistas, et ta nautis oma karjääri üht ilusamat õhtut. „Teisel poolajal tulid väljakule 11 täiesti uut meest, olime esimene poolaeg argpüksid ning austasime vastaseid liiga palju,” sõnas ta Svenska Dagbladetile. „Individuaalselt pole avavärav minu karjääri suurim tegu, kuid meeskondlikult küll.”

Sakslaste kapten Phillip Lahm vastas ajakirjanike küsimustele, mis läks valesti, kõvera muigega. „Kui me juhime 4 : 0 ja lõpuks lahkume väljakult 4 : 4 seisul, siis küllap ikka midagi valesti läks. Meiesuguse tippmeeskonnaga ei tohiks nii juhtuda,” lisas ta. ●

KLOSE MÜLLERI KANNUL

Saksamaa koondise suurimad väravakütid

1. Gerd Müller	68
(1966–1974)	
2. Miroslav Klose	67
(2001–)	
3. Jürgen Klinsmann	47
(1987–1998)	
Rudi Völler	47
(1982–1994)	
5. Karl-Heinz Rummenigge	45
(1976–1986)	
6. Lukas Podolski	44
(2004–)	

LOE SELLE NÄDALA MAALEHEST:

Miks me ei taha sünnitada?

» Sel aastal sünnib möödunud aastatega võrreldes iga päev viis last vähem.

LOE VEEL:

- » **EESTI IME** – poest saab kvaliteetse karusnahast kasuka 1 euro eest!
- » **PUUDULIKU INFO-MATERJALI** tõttu ei suuda tarbijad uut elektripaketti valida.

Sel nädalal
Maamajandus!

FORUM CINEMAS TOOB SINUNI
THE BOLSHOI BALLET
21. OKTOOBRIKELL 18:00
LUIKEDE JÄRV

2012-2013
Otseülekanded Moskvast
KINODES COCA-COLA PLAZA, EKRAAN JA ASTRI

LISAINFO: WWW.FORUMCINEMAS.EE/BALLET

Bolshoi
FOUNDED IN 1776

PATHE LIVE
JUST NAGU FILMIS

TÄNA KINOS ARTIS:

ARTIS
KUNST ON KINOS

EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION

Väärikad kinohommikud
AINULT ARMASTUST
Filmi juhatab sisse vene keeles Ljudmila Gosteva.

Iga 5. seanss TASUTA!

11:00

TÄNA KINOS SÕPRUS:

www.kinosoprus.ee | Vana-Posti 8, Tallinn | Tel. 644 1919

KINO »SÕPRUS«
EUROPA CINEMAS
MEDIA-PROGRAMME OF THE EUROPEAN UNION
PARIS KINO - AASTAST 1955

METSIKU LÕUNAMAA ASUKAD
ALATES 27.09.2012
18:00 | 20:00

Väärikad kinohommikud: Ainult armastust	11:00	Eesti Kunstiakadeemia filmitheooria sügiskursus: 7. loeng	16:30
Üks elu	13:15	Eestlanna Pariisis	17:15 21:00
Hõimupäevad: Vabadus, armastus	15:00	Seenelkäik	19:15
Kes? Pesamunade film - eesti keeles	15:20	Armastusega Rooma	21:15

www.kino.ee | Estonia pst. 9, Tallinn | Solarise keskus | Tel. 663 1380

18.10

18.10

Metsiku lõunamaa asukad 18:00 | 20:00

Vaata kino Sõprus nädalakava www.kinosoprus.ee

Meryl Streep Tommy Lee Jones Steve Carell

Uus komöödia "Saatan kannab Pradat" lavastajalt

Lootus tärkab

COLUMBIA PICTURES MANDATE PICTURES METRO-GOLDWYN-MAYER PICTURES PRESENT A FILM 300/ESCAPE ARTISTS PRODUCTION A DAVID FRANKEL FILM
MERYL STREEP TOMMY LEE JONES STEVE CARELL "HOPE SPRINGS" MARGERY SIMKIN JULIA MICHELS THEODORE SHAPIRO
KELLI KONOP BRIAN BELL LAWRENCE GREY ANN ROTH STEVEN WESBERG STEPHEN STUART WURTZEL FLORIAN BALLHAUS
STEVE TISCH JASON BLUMENTHAL NATHAN KAHANE JESSIE NELSON VANESSA TAYLOR TODD BLACK GUYMON CASADY DAVID FRANKEL

Kinodes 19. oktoobrist

KINOS ARTIS ALATES 19. OKTOOBRIKELL 2012

GLENN CLOSE MIA WASIKOWSKA AARON JOHNSON JANET McTEER
ALBERT NOBBS
REŽISSEER RODRIGO GARCIA

WWW.KINO.EE

ARTIS
KUNST ON KINOS

N 18.10 KL 20.30

ROCK CAFES
SWINGI SINATRAST- BUBLENI!

Laval
POLITSEI- JA PIIRIVALVEORKESTRI BIG BAND,
Dixieland ansambel

MARGUS VAHER, MARVI VALLASTE,
SILVER LAAS, AIRI ALLVEE

Tallinn Swing Dance Society tantsijad
Dirigent Siim Aimla

Pilet 6€ müügil piletilevis ja tund enne algust kohapeal
Info: www.rockcafe.ee www.ppaorkester.ee

EESTI AJALEHTEDE LIIT
E A L L

TIINA HALLIK
(sünd 1962),
Keele ja Kirjanduse tegevtoimetaja
Eesti Ajalehete Liit

suur filmimuusika kontsert

Eesti film

Parimad lood ja laulud eesti filmidest:
"Hukkunud alpinisti hotell", "Nipernaadi",
"Siin me oleme", "Nukitsamees", "Malev",
"Wikmani poisid", "Viimne reliikvia",
"Detsembrikuumus" jpt

SANDRA NURMSALU
MARVI VALLASTE
MAIT MALMSTEN
MÄRT AVANDI
SVEN GRÜNBERG
ARTUR TALVIK

POLITSEI- JA PIIRIVALVEORKESTER
Dirigent **HANDO PÖLDMÄE**

22. oktoobril kell 19 Estonia kontserdisaalis
23. oktoobril kell 19 Vanemuise kontserdimajas
26. oktoobril kell 19 Pärnu kontserdimajas

Pääsmed müügil Piletimaailma ja Piletilevi müügipunktides
Info tel 5 551 4215, filmimuusika.planet.ee

Elion
Vabadus nautida

JÕULUJAZZ

12.12 19.00 Nokia Kontserdimaja

KURT ELLING

(USA)
& Estonian Dream Big Band

Piletid Piletilevi ja TicketPro müügikohtades.
Jazzkaare info 6660030 ja piletid@jazzkaar.ee
www.jazzkaar.ee

Piletid soodsamad 4. novembrini

ERGO ●●● Eesti Päevaleht MY CITY HOTEL TALLINN ****

EKSKLUSIIVINTERVJU

Jeanne Moreau oma elust ja "Eestlannast Pariisis"

Küll ma veel jõuan Eestisse!

FACEBOOKI-KURITEGU:
politseinik ahistas eksmeest

Krister Kivi eksleb korteriremondi labürindis

18. oktoober 2012

EESTI EKSPRESS

!!!! Eesti Kontsert

N 18. oktoober kell 18
Põlva muusikakool
T 23. oktoober kell 19 Alatskivi loss
N 25. oktoober kell 18
Valga muusikakool
Sten Lassmann (klaver)
Brahms. Sonaat nr 3, f-moll
Heino Eller. Teema variatsioonidega h-moll
R 19. oktoober kell 19
Otepää kultuurikeskus
Muusika läbi pisarate
Imre Kálmán 130
Margit Saulep (sopran), Triin Ella (metsosopran), Jaak Jõekallas (tenor), René Soom (bariton RO Estonia), Klaveril Ülla Millistfer

Info tel Tallinnas 614 7760, Tartus 737 7537,
Pärnus 445 5800, Jõhvis 33 42 000, www.concert.ee

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta laega saalis, Harju 1, Tallinn

24. oktoobril kell 18.00

KOHVIK

Tõnis Mägi ja Kärt Johanson laulavad
poola poeedi Zbigniew Herberti, aga ka
Juhan Viidingu, Ernst Enno ja Paul-Eerik
Rummo luuletekstidele loodud laule.
Kaasa kõlavad klaver, kannel,
steel-trumm, mandoliin.
Muusika Tõnis Mägi

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2.-, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1.-
Toetab Kultuurkapital

TALLINNA LINNATEATER

Meie, kangelased
19., 20. oktoobril 19.00

Ma armastasin sakslast
7., 10. novembril 19.00

Härra Biedermann ja tulesüütajad
12., 13., 14. novembril 19.00

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

VELJO TARVIS
tel. 5647 1516,
tel. 657 6301
veljo@tipoliin.ee
www.tipoliin.ee

OSTAME - MÜÜME - ÜÜRIME
TEIE KINNISVARA

- Kiire ja korrektne vormistamine.
- 15 a. töökogemus.
- Konsultatsioon tasuta!**

VEO- ja KOLIMISTEENUS

YERJA KOLIMISTEENUS

REAKUULUTUSI

EESTI PÄEVALEHTE

saab anda kõikides
Eesti Posti kontorites
üle Eesti.

●●● Eesti Päevaleht

Müük

- Müüa lõhutud kuivad ja märjad küttepuud.** Info 509 2933.
- Müüa soodsa hinnaga talusealiha.** Info tel 505 9151 või 5354 3002.
- Meilt võid leida spunki!** Müüme kasutatud profimööblit, pakettaknaid jne. Tähetorni 21-j Tall. E-R 10-17 APUNEKS OÜ
- Saetud, lõhutud küttepuud:** lepp, kask, sanglepp, saar, kuusk ja segapuud koos transportiga. Tel 672 5338, mob 525 9433 Votikmetsa OÜ

Tervis

- Parapsühholoog Ž. Stepanjan** Abi alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalulisuse, radikulidi ja stressi puhul. Konsultatsioon. Tel 5858 8910.

Äriteenus

- Firmade likvideerimine** www.likvideerimine.ee, tel 506 7151.

Teenused

- KAARDID ENNUSTAVAD** Tel 900 1727 24 h, h 1,09€/min www.ennustus.ee
- NÕUANDELIIN** tel 900 5020. Kui elumure vaevab ja vajad hingeabi, anname soovitusi. Vastame eraelu, töö ja tervise küsimustele. Kõne hind 0,97€/min.

Laen

LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083
www.aolaenu.ee Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

Teated

- Põhja prefektuur tuvastab:** Püstol Browning FN kal 6,35 nr 671470 omanikku. Relva omanikul või valdajal pöörduda kuue kuu jooksul kuulutuse ilmumise päevast Põhja prefektuuri tel 612 4441.

- Tallinna kohtutäitur Arvi Pink müüb enampakkumise teel 12.11.2012 alljärgnevat vara:**
 - KL 10 korter asukohaga J. Koorti 28-59, Tallinn alghind 49 000 eurot.
 - KL 10,30 korter asukohaga Mereranna 3-10, Kolga-Aabla küla, Kuusalu vald, Harjumaa alghind 45 000 eurot.
 - KL 11 korter asukohaga Kivila 21-214, Tallinn alghind 35 000 eurot.
 - KL 11,30 korter asukohaga Tallinnamnt 22-23, Narva alghind 25 000 eurot.
 - KL 12 korter asukohaga A.H. Tamm-saare tee 131-37, Tallinn alghind 50 000 eurot.
 - KL 12,30 kinnistu (elamumaa) asukohaga Vana-Tartu tee 13, Mammaste küla, Põlva vald, Põlvamaa alghind 70 000 eurot.
 - KL 13 korter asukohaga Kirsi 34-32, Pärnu alghind 27 200 eurot.
 - KL 13,30 korter asukohaga A. Puškini 9-7, Narva alghind 28 000 eurot.
- Enampakkumised toimuvad kohtutäituri büroos asukohaga Narva mnt.7D, Tallinn. Kuulutuse täistekst ja täiendav informatsioon www.ametlikudteadaanded.ee ja www.varad.ee.

AEG KAUBELDA!

Holmes & Meyers kutsub metsaomanikke läbi rääkima metsas planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raieõigust. Pakkuda võib lageraieid harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava lepu eest head hinda. Lõhutud küttepuid müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS
Metsasõbralik ettevõtmine

tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

Mälestame kujundusgraafik

TARMO TALIT

08.05.1947 – 15.10.2012

Südamlik kaastunne lähedastele

Ärasaatmine laupäeval 20. okt. kl 14 Tallinna Toomkirikus

Eesti Kunstnike Liit
Eesti Kujundusgraafikute Liit

Avaldame sügavat kaastunnet perekond Talile armsa

TARMO TALI

surma puhul

Naabrid Keemia 38

Teatame kurbusega, et on lahkunud kallis ema, vanaema ja vanavanaema

AGNES-MIRALDA KUUSKMÄE

08.12.1920 - 16.10.2012

Ärasaatmine 20.oktoobril kl 14 Harju-Jaani Kirikus

Leinavad omaksed

Sügav kaastunne Margus Solnsonile

ISA

surma puhul

Kolleeigid
Välisministeeriumi välismajanduse ja arengukoostöö osakonnast

Avaldame kaastunnet Merle Kinksile venna

MARGUS ANDERSON

28.03.1956 – 11.10.2012

surma puhul

Muinsuskaitseamet

Ta vaikib, Su Õpetaja.
Üks kiirgus on lakanud.
/D. Kareva/

Kolga Keskool

mälestab sügavas leinas kauaaegset õpetajat

HEIKI VARENDIT

ja avaldab kaastunnet Liiale, Indrekule ja vanematele

Südamlik kaastunne Margus Solnsonile kallisa

JAAN SOLNSONI

kaotuse puhul

Kasahstani Vabariigi Aukonsul Carl-Jüri Piht

Mälestame head kolleegi ja ühingu kaast

TARMO TALI

08.05.1947 – 15.10.2012

Avaldame sügavat kaastunnet omastele

Eesti Kujundusgraafikute Liit

TELEVISIOON		
ETV	KANAL 2	TV3
06.55 Terevisioon 08.55 Holby City: Hädas (Inglise 2000) 09.55 Terevisioon* 11.50 Pealtnägija* 12.35 Eesti dokk. Baskin (Eesti 2012)* 13.30 Foorum* 14.20 27: Lärm ja vaikus* 14.50 Täheleav: Peeter Laurits* 16.00 Holby City: Hädas (Inglise 2000)* 17.00 Aktuaalne kaamera 17.10 Õnne 13 (Eesti 2004) 17.40 Südameasi: Kalliskivid (Heart-beat, Inglise 2004) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.05 Kahekõne 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Kapital 22.10 MI	06.00 Punased roosid*, 361/400 06.45 Multimaania 07.10 Rotid: Ernesti jaoks 07.35 Pisipõnnide seiklused 08.00 Reporter* 09.00 Ettevaatust inglisa*, 163/194 10.00 Talisman*, 83/101 11.00 Kodus ja võõrsil*, 5352 11.30 Pilvede all* 12.30 Suur lotokolmapäev* 13.30 Team Knight Rider: VIP-nimekiri 14.30 Komissar Rex: Surm delfiinide seas 15.30 Punased roosid, 362/400 16.30 Talisman, 84/101 17.30 Ettevaatust inglisa, 164/194 18.30 Kodus ja võõrsil, 5353 19.00 Reporter 20.00 Heeringas Veenuse õlal 20.30 Minu mees suudab!	06.15 Beyblade: metallisandad 06.40 Winxid 07.05 Käсна-Kalle Kantpüks 07.30 Beyblade: metallisandad* 07.55 Kaunis Lola, 33* 08.55 Kirgede torm, 1488* 09.55 Vaprad ja ilusad, 6328* 10.20 Teekond iseendani, 6* 11.05 Õhtusöök viiele* 11.35 Kõige naljakamad koduvideod* 11.55 Kahjutasu: Lisa sortsuke vürtsi 13.00 Nurjatud tüdrukud, 7* 14.00 Meisterkook, 3, 6* 15.00 Vaprad ja ilusad, 6329 15.25 Selline on elu! 16.25 Kaunis Lola, 34 17.25 Kirgede torm, 1489 18.30 Kõige naljakamad koduvideod 19.00 Seitsmesed uudised 19.30 Õhtusöök viiele 20.00 Stiilipäevik, 7 20.30 Kättemaksukontor 21.30 Selgeltnägijate tuleproov, 6, 7 22.35 Kolmeraudne



22.35 Hortus Musicus 40, 1. osa. 1972. aasta sügisel andis toonase Tallinna Riikliku Konservatooriumi viiulilüüsilase Andres Mustoneni asutatud ansambel „Hortus Musicus” Kiek in de Kökis oma esimese kontserdi.

23.40 Südameasi: Kalliskivid (Heart-beat, Inglise 2004)*

00.30 Ringvaade*

01.35 Välisilm esitleb: Iraan: iga hinna eest tuumariigiks (Iran: the Bomb At Any Cost, Prantsuse 2012)*

02.40 ERR-i uudised



22.00 Üleskõetud (Fired Up!, USA 2009). R: Will Gluck. O: Nicholas D’Agosto, Sarah Roemer, Eric Christian Olsen. Komöödia

23.50 Aurupoiss (Steamboy, Jaapan 2004)

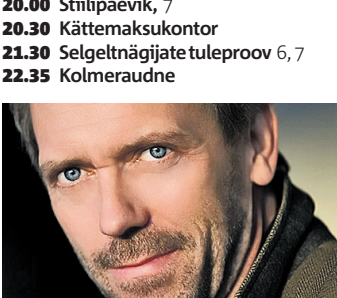
02.10 Hea naine*: Pahad tüdrukud

02.55 Reporter*

03.45 Hooaeg*

04.20 Kodusaade*

05.05 Kokasaade – Lusikas*



23.35 Dr House 6, 4: Türrann

00.35 Euroopa Pokkeriturnee

01.38 TV3play.ee uudised

01.40 Päästjad 5, 21: Hüpe

02.25 Kinominutid

02.50 Stiilipäevik, 7*

03.30 Seitsmesed uudised

03.55 Kättemaksukontor*

04.40 Õhtusöök viiele*

05.05 Seitsmesed uudised

05.30 Selline on elul*

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2

07.10 Võlukarusell* **07.20** Mamma Muu ja vares* **07.30** Nuki ja sõbrad* **07.35** Väike Nicolas* **07.45** Näh* **07.55** Geronimo Stil-toni lõbusad lood* **08.15** Lastetuba* **08.30** Mõtölus: Raul Olle (ETV 2004) **09.00** Ring-vaade* **10.05** Smallville (USA 2006) **10.45** Smallville (USA 2006) **11.26** ERR-i uudised **17.00** Ajavaod: Igaviku jäljed* **17.30** Meeste-tööd: Lihtsad puust tarbeesemed (ETV 1991) **18.00** Tule õue! **18.25** Kasuta oma kujutlus-võimet! **18.30** Lastetuba **18.45** Kiisu Miisu enneolematud seiklused **18.55** Beni ja Holly väike kuningriik **19.05** Stella ja Sam **19.20** AK (viipekeeles) **19.30** AK (vn) **20.00** Cha-rikari tüdrukud (Eesti 2011) **20.30** Kalailm, 19 **21.00** Volkswagen, 7/8 (ETV 2008)* **21.30** Spioonid (Inglise 2006) **22.20** Elu on liiga lühike, 3/7 (Inglise 2011)* **22.50** BMF esitleb: lyhikas Köks (Eesti 2011)* **22.55** BMF esitleb: lyhikas Peitusemäng (Eesti 2012)* **23.20** Maailma kino Kurb trompetiballaad (Hispaania/Prantsuse 2010)* **01.07** ERR-i uudised

Kanal 11

06.10 Armastus või raha, 124 **06.55** Sõna-

sõda* **07.40** Saint Tropez: Kõikvõimas kirg **08.40** Doktor Oz* **09.35** Doktor Oz **10.30** Ellen* **11.25** Superlapsehoidja* **12.20** Top Shop **12.35** 90210* **13.30** Pantvangipõrgu puhkusel*: India **14.30** Tee õnnele, 447 **15.25** Tee õnnele, 448 **16.20** Superlap-sehoidja **17.15** Naistekliinik, 9/132 **18.10** Doktor Oz **19.05** Sõnasõda **20.00** Ellen **21.00** Lihtne, kiire, maitsev!: Marjad **21.30** 10 aastat nooremaks **22.00** Piinlikud kehad **22.55** L-sõna **00.00** Reporter **00.50** Nais-tekliinik*, 9/132 **01.35** Sõnasõda* **02.20** Saint Tropez* **03.15** Doktor Oz* **04.00** Doktor Oz* **04.45** Kasvatamatud tüdrukud **05.30** Reporter*

TV6

06.00 Hommikuraadio **09.00** Seitsmesed uudised **09.30** Kodu keset linna 1, 45* **10.00** Unistuste printsess 2, 2* **11.00** Kiired ja viha-sed (USA 2001) **13.30** Kodu keset linna 1, 46 **14.00** Unistuste printsess 2, 3 **15.00** Kohver 1, 6 **16.00** Kuidas ma kohtasin teie ema 2, 11* **16.30** Kälimehed 3, 2 **17.30** Rajalt maha 4, 30 **18.30** Simpsonid 13, 2* **19.00** Clevelandi show 3, 6 **19.30** Kuidas ma kohtasin teie ema

2, 12 **20.00** Moodne perekond 2, 10 **20.30** Simpsonid 13, 3 **21.00** KINOÕHTU: Kiired ja vihased 2 (Saksamaa, USA 2003) **23.05** Paljalt naljakas **23.35** Kinominutid **00.05** Eureka 5, 7 **01.00** Salatoimikud 6, 41 **01.55** Hommiku-raadio **05.00** Kodu keset linna 1, 46* **05.25** Seitsmesed uudised **05.50** Uudistemagasin

Kanal 12

06.30 Rannavalve **07.20** Adrenaliinisõlt-lane Jack Osbourne* **08.10** Teolt tabatud* **09.00** Reporter **10.00** Galileo* **10.30** Krimi* **11.00** Jututuba **13.50** Kloun* **14.45** Walker –Texase korralvur* **15.35** Teolt tabatud **16.25** Merepatrull: Punase taeva hommik **17.15** Kloun: Surmaingel **18.10** Walker –Texase korralvur **19.00** Tuvikesed* **19.30** Tuvikesed* **20.00** Galileo **20.30** Eesti nokit-seb: Hooaja viimane saade! **21.00** Kaks ja pool meest* **21.30** Karistaja: Sõjatsoon (Saksamaa/ USA/ Kanada 2008) **23.15** Moo-torite maailmas* **23.30** Adrenaliinisõltlane Jack Osbourne II **00.25** Kaks ja pool meest: Lõhe mu kampsuni all***00.50** Tuvikesed **01.15** Tuvikesed **01.40** Night Chat **05.00** Postimees.ee

HOROSKOOP

JÄÄR Kipud vaidlema või kasutad oma sõnu muul viisil valesti. Nau-did oma sõnavõtte, nii et teised ei saa sinu juuresolekul kuidagi lõõgile.

SÕNN Vajaduse korral oled või-meline nägema asjade ja suhete varjatud poolt. Ühtlasi võivad olmesuhted olla keerulised.

KAKSIKUD Oma sugupool võib käituda sinu suhtes nõudlikult, vastassugupool armukadedalt. Päevas on palju vaimset ja intellek-tuaalset energiat.

VÄHK Töö ja detailide täpsusta-mise päev. Võib teha kõikvõima-likku vigade parandust. Näed asju uue nurga alt ja see lubab kiiremat edasiliikumist.

LÕVI Tunned, kuidas auahnuse tuuled sind kaasa kisuvad. Tahad olla parim. Otsid üles konkuren-tide nõrgad kohad ja rebid neist ette.

NEITSI Su käitumine võib olla mõneti sunnitud, sest jälgid end liiga palju kõrvalt. Kui suudaksid olla loomulikum ja vabam, muu-tuksid ka suhted paremaks.

KAALUD Üritad mõelda globaal-selt või lausa kosmiliselt, kuid jõuad oma mõtetega ikka välja rahamuredeni. Küll need lahene-vad, ära torma sündmustest ette!

SKORPION Nii töö- kui ka isiklikud suhted võivad olla pingelised. Eriti juhul, kui sul on oponente. Toimub võitlus parema positsiooni pärast.

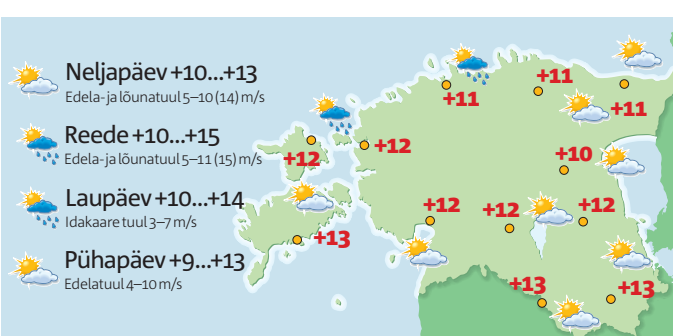
AMBUR Su egoenergia on sind puhevile ajanud – sa ei suuda enam iseendasse ära mahtuda ja üritad oma mõju teistele lai-en-dada.

KALJUKITS Sinus on palju kange-kaelsust ja tõrjuvat kinnisust, mis-tõttu paljud võivad sind vältida. Ürita olla avameelsem, siiram, vabam, vahetum.

VEEVALAJA Kipud reeglitele ja normidele läbi sõrmede vaatama. Sind ei huvita ka pisiasjad, nii et võid töös praaki toota. Vaatad küll vaimus kaugele, kuid ei märka oma tööalual valitsevat segadust.

KALAD Mõttled murelikult tulevi-kule. Kas ikka oled oma seljatagust piisavalt kindlustanud? Selliseid mõtteid on vahel vaja, aga liial-dada nendega ei maksa.

ILM



RISTSÕNA

	... JA TOBAGO TEISPÄEV	PIISKOP ... SOONE ARUTU, JUHM	EKS-KUR-SIOONI-JUHT HELLOOJA	EMANE LAMMAS ALGUSE JA LÕPUTA AEG	... LÕÖMA (Ita)Itama	KONNA-KUUSK NURJATUS	LINN JAAPANIS LUKUFIRMA	KIRJASTUS RIIK AAFRIKAS	PIKALL PÄRIKU INFO KANDJA (ühend.)
TOIMING									
KAPTENI NOUANDJA									
KULTUSLIK TALUTUS									
OSUTAV ASESONA									
NIMETÄHT									
KEHV, VILETS									
TAKSO (vene k.)									
H. ..., J									
VANEMAT TÕUPI EESTI RAHVALAUL									
KATARI PEALINN									
ISLAMI VAIMULIK									
ENT									
KÕHUD									
SÜRREALIS-MI ISA									
SOJA LAULU-TALENT ... BOYLE									
KULGLA									
JEEMENI PEALINN									

ERKKI KÕLU PÄEVAANEKDODID

●● Psühhiaatrikliiniku peaarst teeb hommikust ringkäiku koos äsja tööd alustanud noore arstiga. Nad astuvad esimesse palatisse ja peaarst tervitab reipalt:

„Tere, ajukäábikud! Kuidas tervis? Mille üle kaebate?”

Nad sisenevad teise palatisse:

„Tervitus debiilikule!”

Kolmandas:

„Kuidas läheb, idioodid?”

„Aga doktor, miks te nimetate meie patsiente ajukäábikuteks, idiootideks ja debiilikuteks?” küsib noor arst pärast ringkäiku.

„Nendega tuleb leebelt käi-tuda, pojake,” vastab peaarst.

„Lõppude lõpuks ei saa me neid ometi hulludeks nimetada.”

●● Naine otsustab seksuaalelu elavdada ja teeb mehele ettepa-neku:

„Kallis, teeme mängult nii, et ma olen telefoniprostituut, kes on sinu juurde sõitnud...”

„M-m-m...” mõmiseb mees.

„Aga kas oleks võimalik näha kõiki tüdrukuid, keda teie firma pakub?”

●● „Äkki läheks magama?” mõtleb mees kella kolme ajal öösel arvuti taga haigutades.

„Aga äkki ei läheks?” vastab internet.

SUDOKU Pappocom Lahendused ja vihjed: www.sudoku.com

9	4	2				5	8	3
7								6
			2		9			
		7	5	3	2	6		
		4	8	6	7	9		
			1		5			
1								7
2	5	6				1	4	9

SUDOKU reeglid

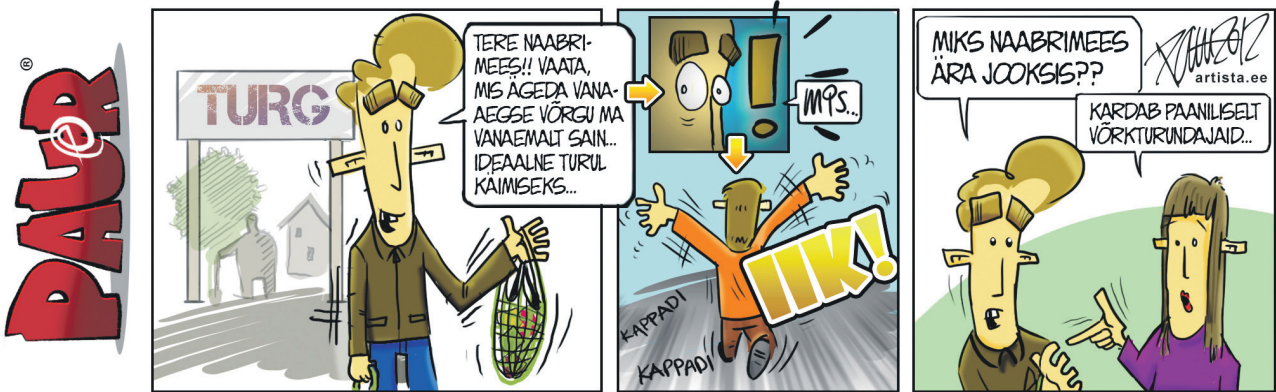
●● Täida tühjad kohad numbritega 1 kuni 9. Numbrid 1 kuni 9 peavad esinema igas 9 veerus, igas 9 reas, igas 3 x 3 ruudus. Igas reas, igas veerus ja igas 3 x 3 ruudus võib iga number esineda vaid ühel korral.

Eelmise mängu lahendus:

7	3	5	4	2	1	9	8	6
1	4	2	6	8	9	5	3	7
6	9	8	7	5	3	1	2	4
8	1	6	3	7	2	4	9	5
3	2	7	5	9	4	6	1	8
9	5	4	1	6	8	3	7	2
2	6	1	9	4	7	8	5	3
4	7	9	8	3	5	2	6	1
5	8	3	2	1	6	7	4	9

Sudoku EPL-i veebiväljaandes
Mängi: www.epl.ee/sudoku

Pauer
KRISTIAN PAUR



Nemi
LISE MYHRE



Teadus

Tiit Kändler
teadustoimetaja



LÜHIDALT

Uue aja kellassepp

Nüüdisaja kellasepal pole vaja silmaluupi, tilukest kruvikeerajat ega õlitilgutajat. Pigem vajab ta kahte iooni, elektrivälja ja laserit. USA riikliku standardite- ja tehnoloogiainstituudi grupijuht David Wineland ja tema kolleegid on ehitanud praegustest täpsematest, tseesiumi aatomitel töötavatest kelladest sada korda täpsema. Tema kellas on kas laetud aatomit – alumiiniumi ja berülliumi ioonid. Üht neist kasutatakse kellana, teist kella lugemiseks sell-olekut ehk käiku rikkumata. Ioonkelas läheb vaja ka valguskiirgust, sestap nimetatakse seda optiliseks kellaks. Selle täpsus on parem kui üks osa 10 astmes 17-st, mis tähendab, et kui aja mõõtmist oleks alustatud Suure Paugu hetkest umbes 14 miljardi aasta eest, oleks see tänaseks vale vaid viis sekundit.

Nõnda täpne ajamõõtmine on lubanud jälgida imetillukesi ja imeilusaid loodusnähtusi nagu aja voolamise muutusi või aegruumi löimekoe gravitatsiooni tillukesi variatsioone. Einstein relatiivsusteooria kohaselt mõjutavad aega liikumine ja gravitatsioon. Mida suurem on kiirus ja tugevam gravitatsioon, seda aeglasemalt voolab aeg. Me ei taju seda oma meeltega, ometi on sellest efektist saanud meie igapäeva osa. Kui me määrame oma kohta GPS-iga, sõltume me satelliitidelt tulevatest ajasignaalist, millel asuvad kellad on kalibreeritud, arvestades, et mõnesaja kilomeetri kõrgusel taevas on gravitatsioon pisem. Optilise kella abil on võimalik mõõta aja kulu erinevust pealtvaataja ja tippspriinteri kehas või gravitatsioonijõu erinevust teie lõua ja pealae vahel. **Allikas:** Rootsi kuninglik teaduste akadeemia

TSITAAT

David J. Winland

USA riikliku standardite- ja tehnoloogiainstituudi grupijuht, värske Nobeli füüsikapreemia laureaat

„Ajalooselt on alati olnud nii, et kui me teeme paremad kellad, ilmub välja ka rakendus.“



SOOVITUS

Hea laine tuli koju

Õotsume elumere lainetel, ja sellest raamatust selgub, et sõna otseses mõttes. Läbinisti arukas ja kohati naljakas tekst aitab meil näha, kuulda, haista ja kompida lainete lainjat maailma. Teekonnale saateks kaasa veel akadeemik Tarmo Soomere sissejuhatus. Tema on olnud ka teaduslik toimetaja, inglise keelest tõlkinud on aga meie kindel kaubamärk Henn Käämbre. Tõeline soliton meie raamatuletil, mida tasub uurida iga, kel huvi asjade toimimise vastu.

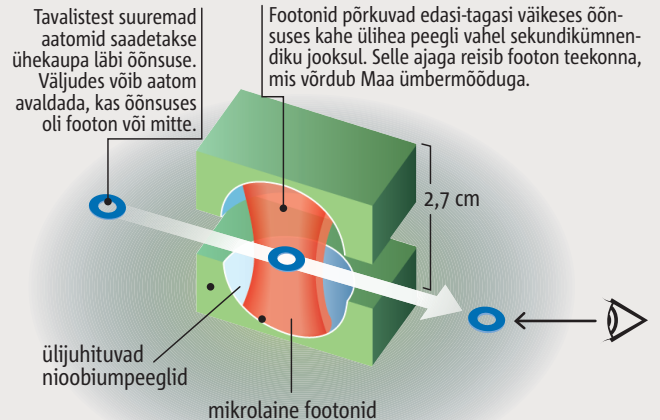


Gavin Pretor-Pinney
„Lainevaatleja käsiraamat“
Tõlkija: Henn Käämbre
Äripäev, 2012, 310 lk

Nobelid: kvantosakesed lõksu ja rakud nägema

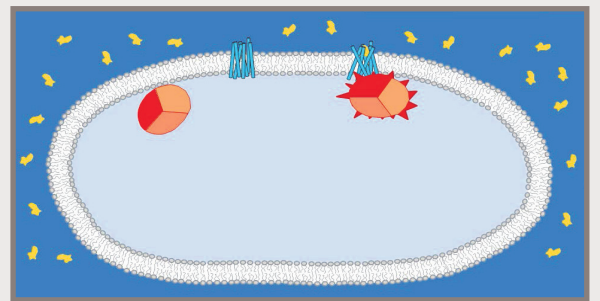
Füüsika: kvantosakeste leebe kohtlemine

Serge Haroche teostas katse, milles väga madalal temperatuuril ja üliheas vaakumis õõnsusesse lõksutati peeglite vahele footonid kvantmaailma mõistes väga pikaks ajaks. Selle aja jooksul suutsid eksperimentaatorid footonitega manipuleerida ja nende olekut mõõta, ilma neid hävitamata. Kvantmaailma seaduste kohaselt peaks kvantosa- keske mõõtmine selle oleku hävitama või vähemasti oluliselt muutma, kuid esmakordselt näidati, et saab ka leebemalt läbi.



Keemia: kuidas rakk teateid saab

Raku sisemus on väliskeskkonnast eraldatud rasvjatest lipiididest ehitatud kestaga. Kestas leidub ka palju valke. Pildil on näidatud kaks helesinist valku, mis vahendavad välismaailma uudiseid raku sisemusele. Need on seitse korda raku seinast läbi ömmeldud valgud ehk retseptorid 7-TM. Kollane molekul kinnitub parasjagu ühe külge neist. Retseptori külge kinnitub raku seest G-alk ja sõltuvalt signaalist, mida kollane molekul kannab, vallanduvad raku sees reaktsioonid. Kollane saadik võib olla kas lõhnamolekul, maitsemolekul, mõni hormoon või hoopis mitte molekul, vaid valgusfooton. Kõigil neil juhtudel teavitatakse raku põhimõtteliselt ühel ja samal viisil.



Allikas: Rootsi kuninglik teaduste akadeemia; **graafika:** Maret Müür

ri materjal muudkui ainet kiirgab, muutub see nõrgemaks, kuni kivi kassile pähe kukub. Et radioaktiivsus on kvantmaailma ilming, siis teame vaid mingi tõenäosusega, kas aatom on lagunenenud või mitte. Mis tähendab, et me ei tea, kas kass on surnud või mitte.

Kvantarvuti rehkendab ühel ajal välja mustmiljon ülesannet ning teeb seda meie praegusest arvutist mustmiljon korda kiiremini. Kuid meie häda on selles, et me ei ela kvantmaailmas, ja kui kvantmaailm, mille kehatuseks kvantarvuti on, puutub kok-

ehk ioonid. Ning laserkiirega ioonide olekut ka mõõta.

Nobeli keemiapreemia võitsid 10. oktoobril USA teadlased, 1943. aastal sündinud Robert Lefkowitz ja temast tosin aastat noorem Brian Kobilka. Tänu nende headele ninadele teame nüüd täpsemalt, kuidas nina tunneb lõhna, silm näeb valgust ja keel tunneb maitset. Täpsemalt – kuidas rakud saavad teada, mis toimub nende ümbruskonnas.

Rakkude silmad ja nina

Rakk on muust maailmast eraldatud oma kestaga, mis aga pole läbipaistmatu nagu Schrödingeri kassi kast. Kuidagi viisi jõuab rakkude ni teave, milline on ümbruskond. Värsked nobelistid olid need teadlased, kes oma paljude kolleegide töö teravmeelselt edasi arendades said teada, kuidas.

Raku pinnal leidub hulgaliselt valgumolekule, mis on kestat läbi nõelutud ning mis seovad endiga välismaailmast nendeni jõudvaid lõhnamolekule, maitsemolekule, hormoone või siis muudavad oma olekut valguse footonite toimel. Kui nüüd need molekulid või footonid, mille enestel ju ei ole

ei maitset, lõhna ega värvi, mis ise ei tunne hirmu ega ole unised ega erksad, haaratakse retseptorite poolt, siis vallanduvad raku protsesside teekond, mille lõpus on õuna magushapu maitse ja punane värvus.

Juba 19. sajandil, kui teadlased hakkasid uurima adrenaliini mõju organismile, arvasid nad, et süda hakkab puperdama ja vererõhk tõuseb, kuna adrenaliini mõjub närvidel. Kui aga katseloomade närvisüsteem paralüüsi, adrenaliini mõju ei kadunud. Tähen-dab, see peab toimima rakkude kaudu. Kuid täpne mehhanism oli saladus.

Kuni 1960. aastate lõpul Lefkowitz ja kinnitas hormooni külge radioaktiivse märgise, mille abil ta suutis 1970. aastaks kindlaks teha, kuidas retseptor töötab. Selleks ajaks oli leitud valgud, mille retseptori signaal raku aktiveerib – G-valgud.

Nüüd tuli leida geen, mis retseptorit kodeerib. Seda hakkas otsima noor doktorant Kobilka, kes kümneaastase töö järel tegi selle kindlaks. Seejärel selgus, et geen juhib sellise valgu tootmist, mis nõelub end läbi rakukesta seitse korda. Kobilkal märkas, et silma võrkkestas asuv valguse retseptor rodopsiin on samuti seitse korda läbi rakukesta nõelutud. **Heureka!**

Kas kvantarvuti ka tegelikult eksisteerib, seda tuleks küsida Schrödingeri kassilt.

ku meie maailmaga, siis selle sisemine korrapära ehk koherents hävib ja arvutustest pole miskit tolku.

Nõnda on küsimus selles, kuidas isoleerida kvantarvuti keskkonnast, kuid vajalikul ajal sealt siiski ülesande vastus kätte saada. Winlandil õnnestus laserkiire impulssidega ja elektriväljadega lõksutada üliheas vaakumis mõned magneesiumi laetud aatomid

Nobeli füüsikapreemia võitsid 9. oktoobril Prantsuse kodanik, 1944. aastal Marokos sündinud Serge Haroche ja Milwaukee samal aastal sündinud David Wineland. Nad demonstreerisid, et individuaalseid kvantosakesi saab otseselt jälgida, ilma neid hävitamata. Üksikuid osakesi on keskkonnast raske isoleerida ja nõnda kaotavad nad oma kvantomadused niipea, kui välismaailmaga vastastikmõjustuvad. Haroche ja Wineland suutsid oma laborites mõõta ja kontrollida väga hõrku kvantolekuid, mida varem peeti võimatuks otseselt jälgida.

Wineland lõksustas elektriliselt laetud aatomid ehk ioonid, kontrollides ja mõõtes neid footonite abil. Haroche tegi vastupidist: ta kontrollis ja mõõtis lõksustatud footoneid, saates läbi lõksu aatomeid. Nende meetodid on esimesed sammud superkiirete kvantarvutite ehitamisel. Ka on nende tööde põhjal ehitatud ülitäpseid kelli, mis tulevikus võivad saada uue ajastandardi aluseks, olles nüüdsetest üle saja korra täpsemad.

Kvantmaailm lõksus

Kvantarvutid on sellised ime-seadmed, millest on kuulnud väga paljud tehnikahuvilised, mille uurimisest on ära elanud paljud füüsikud, kuid mida pole oma silmaga näinud veel keegi. Põhjus on selles, et kvantarvuti töötab kvantseaduste kohaselt, mis kehtivad meie silmaga nähtamatus ja kõrvaga kuulmatus maailmas. Kuigi ka meie ise oleme ehitatud kvantosakestest, oleme nõnda suured, et meie maailmas kehtivad teised, ja meile tundub, et kindlamad reeglid.

Kust läheb piir kvantmaailma ja meie maailma vahel, mil-lal üks muutub teiseks, võib tunduda skolastilise küsimu-sena, kuid on muutumas üha praktilisemaks. Füüsika edenedes on see piir nihkunud meie maailmale üha lähemale, ja värsked nobelistid on ühed piirinihutajad.

Kas kvantarvuti ka tegelikult eksisteerib, seda tuleks küsida Schrödingeri kassilt. Kuid kahjuks ei tea me, kas see kass on elus või surnud. Üks kvantmaailma inimese jaoks vastajatest ja lahtiseletajatest Erwin Schrödinger mõtles selle kassi välja, et näidata kvant- ja tavamaailma erinevust. Ta pistis kassi läbipaistmatusse kasti ning kiisu pea kohale riputas raske tapva kivi, mis ripub radioaktiivsest materjalist valmistatud nõõri otsas. Et nõõ-

LEHT + DVD



ISSN 1406-0779

●●● Eesti Päevaleht

© Kõik Eesti Päevalehes avaldatud artiklid, fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed, mille kasutuse reeglid on sätestatud autoriõiguse seaduses. Rõhutame, et nende reprodutseerimine ja levitamine ilma AS-i Eesti Ajalehed kirjaliku nõusolekuta on keelatud. Toimetusel on õigus kaastõid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. / Kaastõid ei tagastata ega retsenseerita. / Kaebuste korral ajalehele sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eall.lee, või tel 646 3363

Peatoimetaja: Urmo Soonvald, 680 4400

Toimetus: Narva mnt 13, 10151 Tallinn, 680 4400, faks 680 4401, e-post mail@epl.lee **Eesti uudised** 680 4400, **kohalikud uudised** 322 3487, **välis uudised** 680 4455, **Ärileht** 680 4400, **arvamus** 680 4450, **kultuur** 680 4470, **sport** 680 4490. **Tellimine** 680 4444, **tellimine välismaale** KE Ajakirjanduse OÜ 641 1753, **reklaam** 680 4500. **EPL Online** www.epl.lee Väljaandja: AS Eesti Ajalehed, rg-kood 10004521

LEHT



ISSN 1406-0869